

**L'Art de Pensar: explorant l'*Art Thinking* com a eina transformadora
a Educació Infantil**

Art of Thinking: exploring Art Thinking as a transformative tool in Early
Childhood Education

Treball Final de Grau

Laia Garcia Vila

Directora: Débora Da Rocha Gaspar

Curs 2023-2024

Grau en Mestre en Educació Infantil

Facultat d'Educació i Psicologia

Universitat de Girona

Agraïments

Vull donar les gràcies a la Rosanna, mestra de l'escola Annexa, que m'ha aconsellat i acompanyat en aquesta part del camí.

Gràcies a la Débora Da Rocha, directora del treball, que m'ha guiat i ajudat quan he estat més perduda. Gràcies per la implicació i la dedicació.

Gràcies a la meva família, mare, pare i germà que m'han aixecat i donat forces per continuar endavant. Gràcies per estar-hi sempre.

A tot l'equip docent de l'escola i les persones que han permès tirar endavant aquest estudi, gràcies.

Sense vosaltres, aquesta investigació no haguera estat possible.

ÍNDEX

RESUM.....	5
1. INTRODUCCIÓ	6
2. MARC TEÒRIC	8
2.1. QUÈ ÉS L'ART THINKING?	8
2.2. L'ART THINKING A EDUCACIÓ INFANTIL.....	9
2.2.1. BENEFICIS DEL MÈTODE	9
2.2.2. COM SÓN LES PROPOSTES D'ART THINKING.....	10
2.3. ART THINKING I ESPAIS D'APRENTATGE.....	12
3. METODOLOGIA.....	13
3.1. OBJECTIUS.....	13
3.2. MÈTODE	14
3.3. CONTEXTUALITZACIÓ.....	15
3.3.1. PARTICIPANTS	15
3.4. DISSENY I PROCEDIMENT.....	16
3.4.1. FASES DEL PROCÉS D'INVESTIGACIÓ	16
3.4.2. TÈCNIQUES I INSTRUMENTS DE RECOLLIDA DE DADES.....	19
3.4.3. ANÀLISI DE LES DADES.....	20
4. RESULTATS.....	20
4.1. PROPOSTA D'ESTAMPACIÓ D'OBJECTES QUOTIDIANS	21
4.2. PROPOSTA D'EXPERIMENTACIÓ AMB SORRA I ELEMENTS NATURALS.....	24
4.3. PROPOSTA DE REPRESENTACIÓ DE DUES OBRES DE KANDINSKI 27	
4.4. PROPOSTA DE PIGMENTACIÓ D'ALIMENTS	29
4.5. PROPOSTA DE PSICOMOTRICITAT	33
5. DISCUSSIÓ I CONCLUSIONS.....	37

6.	REFERÈNCIES DOCUMENTALS	40
7.	ANNEXOS.....	43
7.1.	ANNEX 1. TAULA D'AVUACIÓ DE LES PROPOSTES	43
7.2.	ANNEX 2. RESULTATS DE LA TAULA.....	46
7.3.	ANNEX 3. CONSENTIMENT DE L'ESTUDI.....	51

ÍNDIX DE FIGURES

Figura 1.	Fases del procés d'investigació.....	16
Figura 2.	Triangulació metodològica de les dades.....	20
Figura 3.	Nivell dels infants en l'espai d'estampacions d'objectes quotidians...21	
Figura 4.	Nivell dels infants en l'espai d'experimentació amb sorra.....	24
Figura 5.	Nivell dels infants en l'espai de representació de dues obres de Kandinski.....	27
Figura 6.	Nivell dels infants en l'espai de pigmentació d'aliments.....	30
Figura 7.	Nivell dels infants en la proposta de psicomotricitat.....	33

ÍNDIX DE TAULES

Taula 1.	Esquema dels ítems d'avaluació de cada proposta d'Art Thinking....	17
Taula 2.	Les curiositats dels infants en la proposta d'estampació d'objectes.....	22
Taula 3.	Recull dels processos artístics de l'espai d'estampació d'objectes.....	23
Taula 4.	Resultats de les estampacions dels objectes sobre pintura.....	23
Taula 5.	Diàlegs i observacions dels infants en l'espai d'experimentació amb sorra.....	25

Taula 6. Resultats i creacions de l'experimentació amb la sorra i els elements naturals.....	26
Taula 7. Observacions de la proposta de representació de dues obres de Kandinski.....	28
Taula 8. "Everymix is a rething" dels infants a partir de les obres de Kandinski.....	29
Taula 9. Dinàmiques sorgides en l'espai de pigmentació d'aliments.....	31
Taula 10. Recull fotogràfic dels resultats artístics sorgits de la pigmentació d'aliments.....	32
Taula 11. Observacions de la proposta en el diari de camp.....	34
Taula 12. Presentació de la instal·lació a l'aula de psicomotricitat.....	36
Taula 13. Representacions i simbolismes de les caixes.....	36
Taula 14. Taula d'avaluació de les propostes d' <i>Art Thinking</i>	43
Taula 15. Resultats del nivell dels infants en la proposta 1.....	46
Taula 16. Resultats del nivell dels infants en la proposta 2.....	47
Taula 17. Resultats del nivell dels infants en la proposta 3.....	48
Taula 18. Resultats del nivell dels infants en la proposta 4.....	49
Taula 19. Resultats del nivell dels infants en la proposta 5.....	50

RESUM

Incorporar l'*Art Thinking* a les aules d'infantil permet desenvolupar habilitats essencials, preparant als infants per ser pensadors crítics, innovadors i col·laboradors efectius. El present estudi incorpora el mètode en un grup d'I3-I4, per entendre les arts com a eina d'aprenentatge transformadora.

A través de l'aplicació i el desenvolupament d'experiències fomentades en l'*Art Thinking*, es dona resposta a la seva funcionalitat en l'educació infantil. D'aquesta manera, a partir d'una triangulació de les dades s'ha obtingut resultats que comproven que aplicar el mètode dins les aules fomenta la creativitat, l'expressió personal, el desenvolupament cognitiu i social, així com les habilitats motores i multisensorials, contribuint a una educació interdisciplinària a través de les arts.

Paraules clau: *Art Thinking*, espais d'aprenentatge, pensament divergent, interdisciplinarietat, inclusió educativa

ABSTRACT

Incorporating Art Thinking in early childhood education classrooms allows the development of essential skills, preparing children to be critical thinkers, innovators, and effective collaborators. This study incorporates the method in a group of 3 and 4 years old, to understand the arts as a transformative learning tool.

Through the application and development of experiences fostered in Art Thinking, its functionality in early childhood education is answered. In this way, from a triangulation of the data, results have been obtained that verify that applying the method in the classrooms promotes creativity, personal expression, cognitive and social development, as well as motor and multisensory skills, contributing to interdisciplinary education through the arts.

Key words: Art Thinking, learning spaces, divergent thinking, interdisciplinarity, educational inclusion

1. INTRODUCCIÓ

En un sistema educatiu cada cop més obert a nous canvis i mètodes transformadors, el paper de les arts emergeix com una eina vital per la innovació pedagògica. Acaso (2017) ens presenta una metodologia que canvia la ideologia de l'art, connectant l'educació artística amb la realitat i l'aprenentatge. Aquesta nova idea pren el nom d'*Art Thinking*, l'art de pensar.

Actualment, en un món en ràpida evolució, les habilitats creatives i la capacitat de pensar de manera innovadora són essencials. L'estudi pren rellevància per proporcionar una resposta a la necessitat d'integrar aquestes habilitats des de les primeres etapes educatives, preparant als alumnes per a futurs desafiaments. L'*Art Thinking*, combina les arts i el pensament creatiu per fomentar l'aprenentatge interdisciplinari a través de propostes artístiques que engloben les competències del Decret 21/2023.

En el present estudi es dona resposta a l'aplicació i adaptació del mètode en les aules d'infantil, investigant així, el plantejament del mètode en espais d'aprenentatge i els beneficis que comporta en l'educació dels infants. La hipòtesi de la investigació comprovarà com les propostes d'*Art Thinking* permeten als infants desenvolupar capacitats relacionades amb el pensament crític, la creativitat i l'aprenentatge significatiu. Oferir aquestes propostes beneficia l'adquisició de nous conceptes de totes les matèries.

Amb l'objectiu principal d'analitzar com es pot abordar una proposta educativa basada en el mètode i la seva aplicació a les aules del segon cicle d'infantil, es crearan situacions i experiències d'aprenentatge que fomentin els principis del mètode, coneixent així noves tècniques d'expressió artística i autors per aprendre a través de les arts i transformar la mirada de l'art en el sistema educatiu.

Diversos autors han demostrat els beneficis de la incorporació de l'art en l'educació. Per entendre l'*Art Thinking*, prèviament hem de considerar l'art com a eix fonamental per l'aprenentatge. Arañó (1994), ens defensa que "Necesitamos una educación artística que entienda el arte como parte del conocimiento humano, esto significa que posea una estructura propia inscrita en

una más amplia del conocimiento general a la que no se opone sino que la complementa" (p.11).

En la investigació, s'utilitzarà una metodologia qualitativa que inclou una triangulació de la mirada d'acord amb observacions participatives dels infants, una taula d'avaluació amb dades quantitatives i una anàlisi documental. Es justifica l'elecció d'aquest enfocament per la seva capacitat d'oferir una comprensió profunda de les experiències educatives i els efectes de l'*Art Thinking*. A més, es respectarà la línia metodològica de l'escola, adaptant les propostes en espais d'aprenentatge.

Per analitzar l'aplicació de l'*Art Thinking*, es portaran a terme quatre experiències basades en el mètode en espais d'aprenentatge i una sessió en gran grup on s'avaluarà l'impacte que genera en l'educació i el desenvolupament dels infants. Les experiències estan fomentades en generar incertesa davant dels materials, posant en dubte la mirada que tenim de la realitat a través de les propostes artístiques. La col·laboració i la resolució de problemes, proporcionaran un marc pràctic per donar resposta a la hipòtesi plantejada.

En definitiva, es convida els lectors a analitzar aquest estudi des de la mirada transformadora. La investigació no només analitza l'impacte del mètode *Art Thinking* en el context educatiu, sinó que també promou una nova visió pedagògica que integra la creativitat i l'art com a elements essencials per l'aprenentatge dels infants. Es busca inspirar i guiar als docents en la implementació d'experiències educatives innovadores que complementin i enriqueixin el coneixement general, contribuint així a la formació de futurs ciutadans creatius, empàtics i crítics.

2. MARC TEÒRIC

2.1. QUÈ ÉS L'ART THINKING?

La visió d'*Art Thinking* apareix oficialment amb la publicació del llibre de María Acaso & Clara Megías l'any 2017. L'art deixa de veure's com una competència més dins l'educació i s'entén com un llenguatge que ens permet posar en pràctica coneixements que sorgeixen de la mateixa basant: les experiències artístiques. Acaso & Megías (2017) defineixen que la principal funció de la metodologia és transformar al que aprenem, entenent així l'*Art Thinking* com un marc d'acció que pretén abordar qualsevol tema, qualsevol contingut o qualsevol assignatura a través de les arts.

Ramos (2022) descriu l'*Art Thinking* com "Este nuevo modelo pretende potenciar las posibilidades educativas que ofrecen las artes, y desarrollar unos métodos que puedan implementarse en los sistemas educativos actuales. Utiliza las artes como marco metodológico para cualquier aprendizaje" (p.93). Portar a terme el mètode implica transformar l'educació en una pràctica qüestionadora que es basa a aprendre del món actual que ens envolta. Eisner (2002) defensa que garantir un treball a través de les arts va més enllà, requereix un espai on tenir quelcom a dir, un espai d'expressió on extreure tots els aprenentatges que tenim dins.

Luis Camnitzer (2015) escriu un article que ens parla de l'art com a forma de pensar i no com un procés de producció, fet que dona nom a l'*Art Thinking*, l'art de pensar. Partir d'una mirada més àmplia del que ens envolta, mirar el món des d'uns altres ulls, "el Art Thinking nos abre a la idea de que las cosas no son siempre como nos las han contado, o que pueden ser de otra manera, es decir, anima a problematizar la realidad" (De Pascual & Lanau, 2018, p.44).

El mètode pretén anar més enllà i relacionar l'art amb la realitat actual, permet fer-nos preguntes i debatre sobre problemàtiques que tenen una conseqüència en el món actual. "El Art Thinking ni es arte ni es educación: es una metadisciplina en la que resulta imposible diferenciar dónde empieza el arte y dónde termina la educación, o al revés, dónde empieza la educación y dónde termina el arte" (Acaso, 2017, p.101). D'acord amb María Acaso en una conferència de *TEA Tenerife Espacio de las Artes* l'any 2021, "Para analizar que

es la educación artística hoy y llevarla a cabo en nuestro día a día, primero es muy importante preguntarse que está ocurriendo en el mundo y cómo nos afecta como educadores" (Acaso, 2021).

Entendre les arts com a eix de coneixement permet oferir experiències significatives que es porten a l'aula com a propostes emergents i espais d'aprenentatge que sorgeixen de la mateixa vivència. "Para que el conocimiento sea significativo tiene que dejar de transmitirse de forma estándar y hacerlo de una manera personalizada". (Acaso & Megías, 2017, p.115). Coll (1998) ja ens parlava d'entendre les experiències personals com un procés de descoberta i reconstrucció de la mateixa identitat. L'*Art Thinking* pretén activar el pensament divergent, la pedagogia sexí, l'educació com a producció cultural i els projectes cooperatius, essent així els quatre grans principis en què es basa el mètode.

Els *arthinkers* treballen per fer-se preguntes, esperant un infinit de respostes per aquestes. Garcés (2013) argumenta que és a partir d'un únic element que el mètode pretén potenciar un ventall molt ampli d'aprenentatges, encendre la curiositat per activar els processos d'investigació permanent, activa el desig de pensar. Les arts ens ofereixen un tipus de pensament obert basat en la subjectivitat, provocar propostes que ens motivin i ens emocionin ens farà captar l'atenció de l'espectador.

El terme ens permet transformar l'educació com una pràctica qüestionadora, definint l'*Art Thinking* com:

Una práctica, una estrategia, una metodología autónoma generadora de conocimiento en la que es imposible diferenciar qué es arte y qué es educación porque no es ni una cosa ni la otra, es un lugar situado en medio que no se desarrolla ni en el museo (como el arte) ni en la escuela (como la educación), sino en ambos lugares (además de en otros muchos), rompiendo la falsa creencia de que el arte se desarrolla en un lugar, y la educación, en otro. (Acaso & Megías, 2017, p.100).

2.2. L'ART THINKING A EDUCACIÓ INFANTIL

2.2.1. BENEFICIS DEL MÈTODE

La metodologia presentada integra les arts visuals i el pensament creatiu juntament amb l'aprenentatge i la resolució de problemes. Aquest enfocament acostuma a posar-se en pràctica amb gent de totes les edats, María Acaso en el

seu llibre ja ens parla dels beneficis que comporta pel desenvolupament integral dels infants, fomentant la creativitat, el pensament crític i les habilitats socials. Campos (2010) defensa que actualment, està demostrat que l'art estimula un enorme grup d'habilitats i processos mentals, permet el desenvolupament de capacitats cognitives i emocionals, a més d'estimular el desenvolupament de competències humanes.

L'art promou les capacitats dels infants de pensar de manera crítica i resoldre problemes de manera creativa, segons Ken Robinson (2012) la creativitat és la millor fortalesa de la intel·ligència humana. Enfrontar-se a projectes artístics desafiant la creativitat i la imaginació dels infants permet desenvolupar el pensament crític. Els alumnes han de prendre decisions sobre el disseny, la composició o l'execució dels resultats, estimulants així la seva capacitat d'anàlisi i valoració.

Partint de la teoria de les intel·ligències múltiples de Gardner (1995), les competències cognitives es defineixen com un conjunt d'habilitats entre les quals es destaca la intel·ligència intrapersonal i interpersonal. "La educación de las emociones tiene que servir de puente para aproximar lo que queremos ser, desde un punto de vista ético, y lo que somos, desde un punto de vista biológico" (López, 2005, p.156). L'*Art Thinking* permet explorar als nens i nenes l'expressió emocional i personal, contemplant el mètode i les arts com una via per expressar les seves emocions, pensaments i experiències de manera no verbal, fet que pot ajudar a millorar la seva autoestima i confiança en si mateixos.

2.2.2. COM SÓN LES PROPOSTES D'ART THINKING

En acord amb Howard Gardner (2005) afirma que l'art pot servir com una via d'accés a la comprensió i interpretació de la realitat, en les propostes basades en *Art Thinking* no parlem només d'arts plàstiques i dibuixos. "El Art Thinking nos lleva a vernos afectados, a emprender actividades educativas que vayan mucho más allá de las destrezas manuales; somos los responsables de crear el clima para que la comunidad de aprendizaje quiera cuestionar la verdad" (Acaso, 2017, p.73)

Les experiències *Art Thinking* segons Acaso (2017) es defineixen per ser processos llargs i complexos, amb interrupcions i moments claus necessaris per equivocar-se i reprendre el procés des d'un nou espai. Activar el pensament com un problema i no com una solució ens permet construir un coneixement que es desenvolupa en múltiples línies de fuga. "Al *Art Thinking* no le interesa demostrar, sino encender la curiosidad para activar procesos de investigación permanentes; le interesa activar el deseo de pensar." (Acaso, 2017, p.113).

Un dels principis del mètode, la *pedagogia sexi* ens vincula les propostes i l'adquisició de coneixement al plaer, a l'esforç de transformar i motivar als infants. D'acord amb Acaso (2017), per garantir una educació i uns resultats significatius amb èxit, cal retornar el plaer a l'educació, incorporar l'estètica a la pedagogia, fer que els infants sentin curiositat autònoma per descobrir les propostes. L'autora ens argumenta el desig d'aprendre des dels conceptes de: *el placer de lo incómodo* i *lo extraño como requisito*, formant part de l'estètica de l'espai i el camí per oferir a partir de les arts un aprenentatge qüestionador per l'educació dels infants.

L'*Art Thinking* defensa la sostenibilitat i la consciència mediambiental dels materials, oferint una segona vida als elements de l'actualitat. "Cualquier material puede ser contemporáneo: lo importante no es el material en sí, sino la conceptualización intelectual de su uso" (Acaso, 2017, p.77). Cross et al. (2009) ens presenten el concepte *patchwork*, agafar diversos materials sense ús, ajuntar-los i provocar una experiència artística donant una segona vida als materials. Les propostes i materials *Art Thinking* es fomenten en la idea dels autors.

Recordem l'estètica dels materials, el mètode entén la bellesa com una convenció social, cultural i personal de cada individu. L'espai ha d'estar adaptat a la curiositat i l'atenció per aprendre des de l'experiència i les motivacions de cada infant. Des del marc educatiu, podem observar que l'*Art Thinking* aborda els principis bàsics del Decret 21/2023, de 7 de febrer, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació infantil, garantint "pràctiques educatives que promouen l'adquisició autònoma d'aprenentatge [...] fomenta el treball col·laboratiu, [...] l'elaboració d'una autoimatge positiva, equilibrada, igualitària i

lliure d'estereotips discriminatoris" (Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació, 2023, p. 5).

A través de les arts, l'infant desenvolupa noves experiències globalitzades, significatives i funcionals que es fomenten en els seus interessos i necessitats, oferint experiències actives i qüestionades des de la perspectiva del respecte als drets i les potencialitats dels infants. "El Art Thinking es uno de esos lugares donde el imaginario queda definitivamente transformado, porquettodos somos artistas (los estudiantes también), y desde donde los profesionales de la educación nos empoderamos" (Acaso, 2017, p.133).

2.3. ART THINKING I ESPAIS D'APRENTATGE

Els espais esdevenen agents d'aprenentatge centrats a crear entorns diversos i flexibles per atendre les diferents necessitats i interessos dels infants. L'*Art Thinking* defensa que l'espai ha de promoure unes experiències lliures que es fomentin en fer-se preguntes i reflexions per construir nous significats. De Oliveira (2022) ens descriu els espais d'aprenentatge considerant l'entorn com a experiència creativa i significativa.

Castro-Pérez & Morales-Ramírez (2015) adverteixen que els espais dels centres educatius són significatius molt més enllà de l'espai físic, determinats per l'autopercepció dels aprenents, les contingències socioemocionals i els aspectes pedagògics. La configuració i l'ús dels espais participen d'una cultura de l'aprenentatge i la convivència. En aquest sentit, els espais esdevenen agents de continguts dels processos educatius, no mers contenidors" (Citat per Oliveira, 2022, p.145).

William (2010) ens argumenta "el disseny dels entorns d'aprenentatge ha de tenir en compte el fet que l'aprenentatge és impredecible, de manera que l'avaluació hi contribueix de manera significativa relacionant les activitats d'instrucció planificades pels professors amb el consegüent augment de les capacitats de l'aprenent" (p. 137). Pel que fa a l'*Art Thinking*, l'espai ha de generar incertesa i un aprenentatge que generi dubte i plaer als infants, fet que es destaca positivament en la relació entre els dos mètodes.

Els espais d'aprenentatge són una eina que augmenta la seguretat i l'autoestima dels infants, s'enfronten a diversos reptes i intercanvis d'experiències que els fa conèixer el món real. En les primeres edats és important que ells mateixos descobreixin i experimentin amb els materials que tenen al davant, per això dins l'aula la mestra prepara, motiva, provoca, observa i fa preguntes que els suposa una autoreflexió de les accions i coneixements que tenen lloc. Aquest mètode permet encaminar les propostes als centres d'interès i motivacions de cada un.

3. METODOLOGIA

En aquest apartat es concreten tots els aspectes relacionats amb com s'ha realitzat la investigació. D'entrada s'especifiquen els objectius, la pregunta d'investigació i la hipòtesi a la qual es vol donar resposta, juntament amb el mètode emprat. Així com, es descriu la contextualització de la proposta i es presenten els participants que van col·laborar en l'estudi. Consegüentment, es fa referència al disseny i procés que s'ha seguit per a donar resposta a la pregunta general, les tècniques i instruments de recollida de dades i l'anàlisi d'aquestes.

3.1. OBJECTIUS

Ens adrecem a la pregunta principal d'estudi que ha sorgit amb motiu de l'aplicació d'un nou mètode artístic: **Es poden portar a terme propostes educatives basades en *Art Thinking* a Educació Infantil?**

Per donar resposta a la qüestió, es planteja un objectiu de recerca general:

- Analitzar com es pot abordar una proposta educativa d'*Art Thinking* a les aules d'infantil, per tal d'estudiar si és possible la seva aplicació amb infants d'I3 i I4.

A partir de la pregunta general s'han definit quatre més:

- Quins continguts curriculars s'aprenen a través de propostes d'*Art Thinking*?
- Com es planteja el mètode en espais d'aprenentatge?

- Quins beneficis aporta el mètode als infants?
- Com afecta l'entorn de l'escola i l'aula en l'acció i els resultats de les propostes?

De manera paral·lela, els objectius específics que es concreten a partir de les preguntes plantejades són els següents:

- Crear situacions i experiències d'aprenentatge que fomentin els principis del mètode.
- Investigar quins són els beneficis de l'*Art Thinking* a educació infantil
- Portar a terme propostes d'*Art Thinking* en espais d'aprenentatge a educació infantil.
- Conèixer noves tècniques d'expressió artística i autors per aprendre a través de les arts.
- Transformar la mirada de l'art a educació infantil.

Altrament, vaig establir una hipòtesi per valorar si és verdadera o falsa al final de la investigació: Les propostes d'*Art Thinking* permeten als infants desenvolupar capacitats relacionades amb el pensament crític, la creativitat i l'aprenentatge significatiu. Oferir aquestes propostes beneficia l'adquisició de nous conceptes de totes les matèries, essent aspectes essencials per l'etapa d'educació infantil.

3.2. MÈTODE

El mètode emprat en el treball present s'enfoca en una investigació qualitativa per analitzar el procés de l'aplicació d'una metodologia transformadora que admet diverses mirades i aproximacions des del procés analític-inductiu. En efecte, per comprendre i categoritzar els registres obtinguts, fent referència a Pita & Pértegas (2002), en la mirada qualitativa fem ús de tècniques com l'observació participant, les preguntes i els registres narratius per identificar la realitat i els resultats del grup analitzat. Paral·lelament, per contrastar les dades obtingudes, una part dels resultats presenta una recerca quantitativa a partir d'una taula d'avaluació.

Concretament, ens trobem amb un estudi de cas específic per comprovar a partir de la hipòtesi, si és possible portar a terme les presents teories de l'*Art Thinking*

amb infants d'I3 i I4. Segons Bartolomé (1992), l'estudi de cas es defineix com una estratègia per investigar un fenomen o una situació particular en profunditat, per millorar així la pràctica educativa. Generalment, implica una investigació exhaustiva d'un grup d'individus amb l'objectiu de comprendre les característiques, les interaccions i les reflexions a través de diverses fases d'investigació.

Així doncs, l'estudi de cas es presenta des del mètode de la recerca qualitativa i l'anàlisi inductiva de les dades obtingudes.

3.3. CONTEXTUALITZACIÓ

El present estudi té lloc a l'Escola Annexa-Joan Puigbert, una escola pública de quatre línies situada a la ciutat de Girona. L'Annexa s'organitza en cicles de grups heterogenis, fet que facilita l'adaptació dels alumnes que s'incorporen a l'escola i promou la cooperació entre infants en l'adquisició d'aprenentatge.

L'entorn de l'escola està arrelat al seu context històric, on es potencia una educació i uns valors ètics com la llibertat, la solidaritat, la democràcia i la voluntat d'incidir positivament en el respecte i la sostenibilitat del medi ambient, valors reflectits entre els alumnes i les mestres de l'escola.

3.3.1. PARTICIPANTS

Els infants que formen part de l'estudi són una aula de 19 alumnes d'entre 3 i 5 anys, que cursen I3 i I4. Dins el grup trobem diferents nivells maduratius i d'aprenentatge, això no obstant, no trobem cap infant amb un diagnòstic amb necessitats educatives especials.

En relació amb el grup, són infants amb molta personalitat, amb un caràcter propi i únic que es veu il·lustrat en les seves creacions. Tenir aquesta varietat de perfils dins l'aula, m'ha permès analitzar i observar la importància de les motivacions personals de cada un d'ells.

3.4. DISSENY I PROCEDIMENT

3.4.1. FASES DEL PROCÉS D'INVESTIGACIÓ

Pel que fa al disseny del procés d'investigació d'aquest estudi, s'han definit 8 fases.

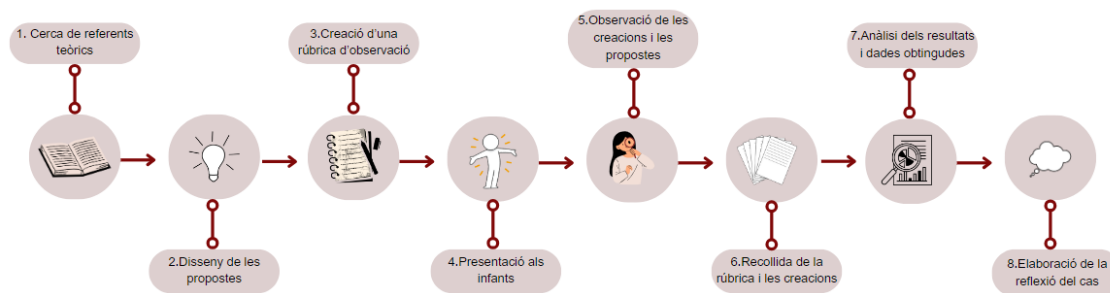

Figura 1. Fases del procés d'investigació

Fase 1. Cerca de referents teòrics

A l'inici de l'estudi es van plantejar preguntes, idees i reflexions prèvies molt generals. Per investigar sobre el mètode *Art Thinking*, es va fer una recerca propera al mètode en llibres, conferències i articles que van construir el marc de referència per la investigació i el plantejament de l'estudi de cas.

Fase 2. Disseny de les propostes

Un cop definits els objectius i el marc teòric de l'estudi, es va observar el context de l'aula i es van dissenyar propostes basades en els principis del mètode. En el plantejament de les propostes es va tenir en compte els principis essencials del mètode: pensament divergent, pedagogia sexi, educació com a producció cultural i projectes col·laboratius. Tenint present el Decret 21/2023, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació infantil, es van construir quatre experiències d'*Art Thinking* en espais d'aprenentatge i una sessió en gran grup per donar resposta a la pregunta d'investigació.

Fase 3. Creació d'una taula d'observació i avaluació

Un cop haver dissenyat les propostes, es va crear una taula d'observació per tal d'analitzar el funcionament dels espais amb el context de l'aula. Per extreure i crear els ítems que es presenten, es va recollir les idees i principis de l'Art Thinking, juntament amb uns criteris personals que van construir la taula d'observació (vegeu annex 1). És important esmentar que és de font pròpia, fet que implica un seguit de perspectives que s'han adaptat al disseny de les propostes plantejades.

En cada una de les propostes es tindrà en compte la taula i els nivells dels 19 infants. En aquesta, es defineixen 10 ítems d'observació que s'avaluen en tres nivells diferents per verificar si funcionen com espais d'Art Thinking a Educació Infantil.

Taula 1. Esquema dels ítems d'avaluació de cada proposta d'Art Thinking

ÍTEM	NIVELL 1	NIVELL 2	NIVELL 3
Participació activa			
Autonomia i iniciativa			
Curiositat i investigació			
Flexibilitat mental			
Reflexió metacognitiva			
Pensament crític			
Aprenentatge significatiu			
Expressió emocional			
Autoreflexió i autoavaluació			
Selecció i ús dels materials			

Nota: En la taula es presenta un esquema dels ítems emprats, vegeu annex 1 per la taula completa.

Fase 4. Presentació als infants

Primerament es va demanar als infants que s'asseguessin en grup per explicar algunes de les propostes, d'altres les descobririen ells/es mateixos. Se'ls va

recordar el respecte cap als companys/es i els materials, aspectes essencials per fomentar un bon clima de treball a l'aula. Posteriorment, es va motivar als infants a fer-se preguntes prèvies sobre que creien que haurien de fer en les propostes o suposicions sobre els possibles resultats. Així doncs, es va exemplificar davant d'ells/es algunes de les accions que es podien dur a terme, convidant-los a aixecar-se per començar.

Fase 5. Observació de les creacions i les propostes

En el transcurs del temps que han estat els espais, quinze dies, els alumnes han tingut llibertat d'experimentar amb els materials i les propostes. Els espais d'aprenentatge permeten encaminar les propostes als centres d'interès i motivacions de cada un, és important que ells mateixos descobreixin i experimentin amb els materials que tenen al davant, és per això que dins l'aula la mestra prepara, motiva, provoca, observa i fa preguntes que els suposa una autoreflexió.

Així doncs, s'ha anat observant i anotant en un quadern de camp les respostes i preguntes dels infants en el context de l'espai d'aprenentatge. S'ha portat a terme una anàlisi documental, amb fotografies i vídeos, que complementen les creacions i reflexions.

Fase 6. Recollida de la taula i les creacions

Amb motiu de donar resposta a la investigació, un cop havent observat les propostes durant els dies, s'ha anat fent una anàlisi del procés dels espais, analitzant el seu funcionament com a propostes d'*Art Thinking*. De manera paral·lela, s'han recollit els resultats de la taula per comprovar els resultats de la taula i dels infants en l'aprenentatge a través de les arts. Així com, s'han recollit algunes de les creacions artístiques, dibuixos, pintures o modelatges que s'analitzaran posteriorment com a eines de recollida de dades.

Fase 7. Anàlisi dels resultats i dades obtingudes

A fi d'analitzar la funcionalitat de propostes d'*Art Thinking* a educació infantil, a partir de la taula es van identificar els nivells dels infants en les experiències, contrastant així a partir de l'observació participant i l'anàlisi documental, quins beneficis i provocacions resultava pels infants l'aplicació del mètode. Paral·lelament, es va triangular la mirada en el recull dels resultats per obtenir una visió completa i precisa de l'efectivitat de les propostes, garantint així la fiabilitat i validesa dels resultats obtinguts.

Fase 8. Elaboració de la reflexió del cas

Amb l'objectiu d'obtenir una conclusió i resposta de la pregunta d'investigació de l'estudi, es van comprovar els resultats obtinguts amb el marc de referència de l'*Art Thinking* per verificar la funcionalitat en infants entre 3 i 5 anys. La reflexió va permetre evidenciar els beneficis concrets i les provocacions educatives que les propostes d'*Art Thinking* generen als infants, així com identificar les millores necessàries per a futures implementacions.

3.4.2. TÈCNiques I INSTRUMENTS DE RECOLLIDA DE DADES

En relació amb tècniques i instruments de recollida de dades s'ha fet a través d'una triangulació metodològica, estratègia que segons Valencia i Mercedes (2000) defineixen com la combinació de dues o més perspectives de recollida de dades, amb aproximacions semblants del mateix camp, per poder mesurar una mateixa variable.

En el present treball, les estratègies usades per neutralitzar els biaixos possibles de les dades obtingudes són: l'observació participativa en les propostes, recollida d'informació a través de preguntes i recollides de mostres i reflexions dels alumnes; una anàlisi documental, fotos i vídeos dels processos artístics i les creacions dels infants; i una taula per indicar la funcionalitat del mètode en les propostes, simultàniament amb les lectures de *l'Art Thinking*.

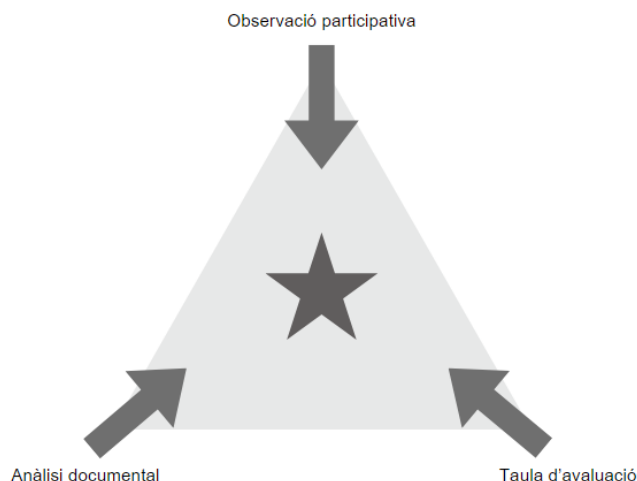

Figura 2. *Triangulació metodològica de les dades*

3.4.3. ANÀLISI DE LES DADES

Les dades obtingudes s'analitzen des de la mirada qualitativa. D'una banda, partint de l'observació en les propostes i un coneixement previ del mètode *Art Thinking*, s'identifiquen els processos artístics dels infants en el transcurs de les propostes, així com, aquelles reflexions que han estat detonants pel seu aprenentatge. D'altra banda, partint de l'anàlisi documental s'analitzen les particularitats en les experiències i resultats creatius, que, per consegüent, crea la necessitat d'observar les motivacions intrínseques i extrínseques dels alumnes. Finalment, s'analitzen els resultats obtinguts a partir de l'anàlisi quantitativa de les taules d'avaluació, on s'acabarà de verificar si les propostes d'*Art Thinking* es poden portar a terme a les aules d'infantil com a metodologia transformadora per construir i desenvolupar els coneixements a través de les arts.

4. RESULTATS

Seguidament s'esposen els resultats de l'estudi, els quals donen resposta a la pregunta d'investigació i la hipòtesi plantejada. S'obtenen a través de l'anàlisi de la triangulació de la mirada en cada una de les propostes i experiències d'*Art Thinking*. Es relacionen amb autors i teories artístiques que parlen de l'art com font d'expressió i educació.

4.1. PROPOSTA D'ESTAMPACIÓ D'OBJECTES QUOTIDIANS

Objectiu basat en l'Art Thinking

El present espai té l'objectiu de donar una segona mirada i significat als objectes quotidians. A partir d'elements i materials del dia a dia: coladors, forquilles, branques, esponges i espremedors s'ha portat a terme l'estampació amb pintura sobre el paper. Daniel Naegele (1995) fa referència a l'artista Marcel Duchamp, que a principis del segle XX va introduir la idea de "readymade", prenent objectes quotidians ja existents i presentant-los com obres d'art, qüestionant que és el que realment fa que un objecte sigui considerat art.

Taula d'avaluació

A continuació, es mostren els resultats obtinguts a partir de la taula d'avaluació observada.

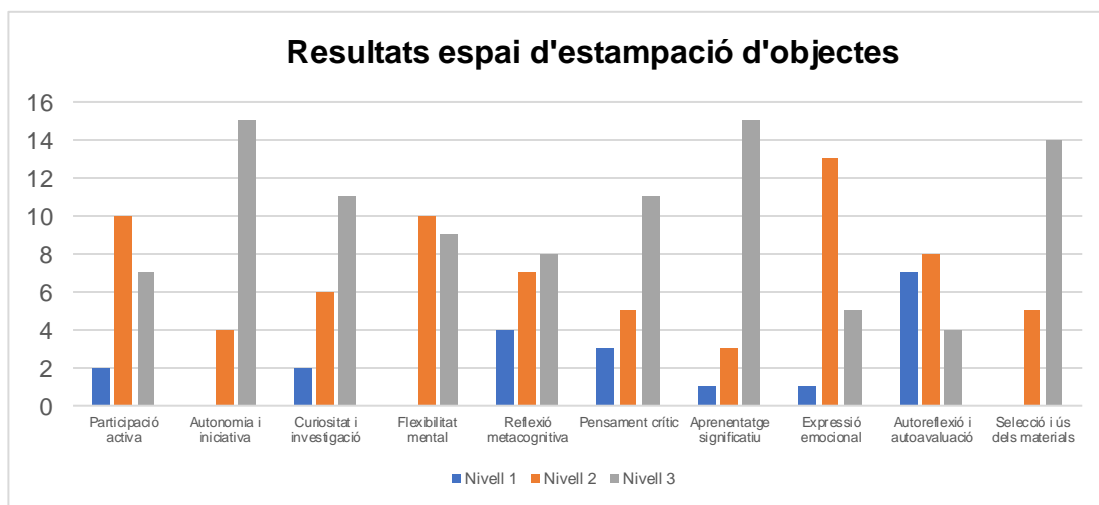

Figura 3. Nivell dels infants en l'espai d'estampació d'objectes quotidians

En el marc de l'Art Thinking, els infants durant la proposta han mostrat autonomia i iniciativa per investigar les possibles varietats dels elements sobre el paper. S'han fet preguntes per sortir de les idees inicials, explorant diferents opcions de representació i creació. En general, han connectat les arts amb la vida quotidiana, fomentant així l'adquisició de nous coneixements.

En aquest espai, els infants han entès els materials des d'una altra mirada, fet que permet donar una segona conceptualització del seu ús, entenent la seva funcionalitat com a eina d'expressió artística. En síntesi, s'ha observat un nivell d'implicació elevat, així com, en les creacions resultants s'observa una diversitat emocional inconscient, present en les propostes, de la majoria dels infants.

Observacions dels infants

En el transcurs dels dies, s'han anat anotant observacions, aprenentatges i curiositats dels infants en les propostes. Per recollir les dades obtingudes, s'adjunta una taula on s'exposen algunes de les curiositats i diàlegs dels infants.

Taula 2. Les curiositats dels infants en la proposta d'estampació d'objectes

C: Ha pintat el full tot de negre i sense voler ha passat l'ungla per sobre. Diu: "Està fent vent de nit".

I: Amb la forquilla anava pintant i recitant el poema: la libèl·lula.

D: Ha agafat l'esponja per pintar. Li he preguntat que estava sentint. Respon: "M'està relaxant molt".

M: No acostuma a mostrar curiositat per les propostes artístiques, avui ha estat el primer a provar els materials i l'espai.

A: Ha estat pintant amb la branca. Diu: "És una volta de punxes".

Nota: Taula que exposa les observacions que s'han recollit en les notes de camp

A partir dels diàlegs dels infants, s'ha pogut identificar que l'ús d'objectes quotidians com a font d'expressió artística fomenta diverses àrees de desenvolupament i aprenentatge.

Els infants donen significat artístic als elements creats, transformant accions casuals en símbols (cas C). Integren el llenguatge oral en l'experiència artística, treballant l'articulació de les paraules mentre pinten (cas I). L'activitat artística es converteix en una via per a la relaxació i la regulació emocional (cas D), així com,

desperta la curiositat i la motivació per explorar noves formes d'expressió artística, fins i tot en infants que habitualment no mostren interès (cas M).

Anàlisi documental de les creacions

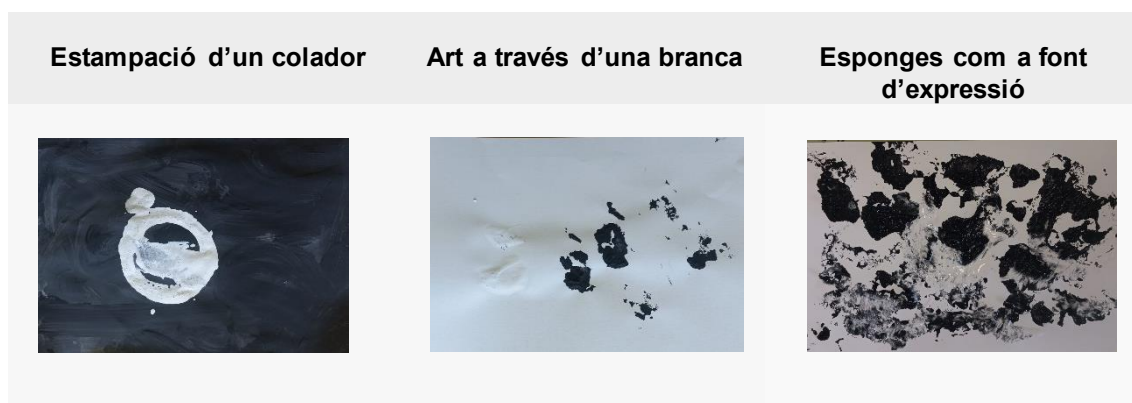
El recull documental ha estat crucial per observar com la proposta es manifesta com una eina transformadora d'aprenentatge a les aules. Aquesta anàlisi permet destacar que l'Art Thinking és inclusiu i accessible, i promou una expressió personal autèntica dels resultats dels alumnes.

Taula 3. Recull dels processos artístics de l'espai d'estampació d'objectes

Nota: Taula que recull les fotografies d'alguns dels processos que s'han portat a terme en l'espai.

Taula 4. Resultats de les estampacions dels objectes sobre pintura

Nota: Taula on es mostren els resultats obtinguts dels processos artístics de l'espai

4.2. PROPOSTA D'EXPERIMENTACIÓ AMB SORRA I ELEMENTS NATURALS

Objectiu d'Art Thinking de la proposta

En l'espai d'experimentació amb sorra es promou l'objectiu de fomentar el concepte de "pedagogia sexi" d'Acaso (2017) per redefinir l'aprenentatge artístic basant-se en l'estètica de l'espai. Els infants tenen llibertat i autonomia per explorar les accions i resultats amb la sorra i les lupes d'observació, juntament amb elements de l'entorn com petxines, cargols, pedres i branques.

Taula d'avaluació

A partir de la taula s'exposen els resultats obtinguts d'acord amb els ítems d'avaluació.

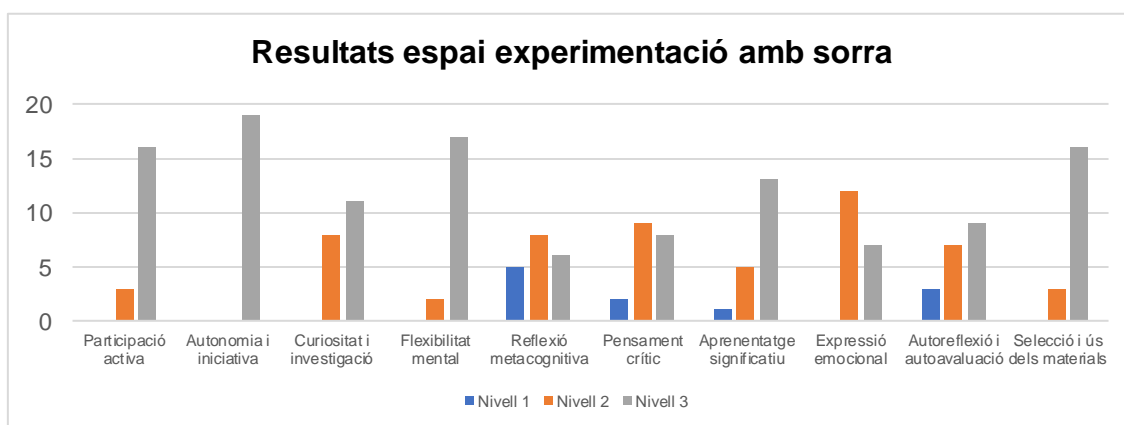

Figura 4. *Nivell dels infants en l'espai d'experimentació amb sorra*

Els resultats més rellevants fan referència al nivell elevat d'autonomia, iniciativa i motivació per part dels alumnes. La proposta ha provocat recuperar el plaer d'aprenentatge a partir de l'educació artística.

Lligant els resultats de la taula amb un concepte envers la bellesa de l'estètica, nomenat "nutrició estètica" de Martins (2019), fa referència al procés mitjançant el qual les experiències artístiques alimenten i desenvolupen la sensibilitat i el gust estètic de les persones. Així com, aborda la idea que l'educació artística no s'ha d'enfocar només en la transmissió d'habilitats tècniques o coneixements històrics, sinó també en l'enriquiment sensorial i emocional dels infants.

En l'espai, s'han desenvolupat les competències essencials pel procés d'aprenentatge de manera automàtica, en conseqüència, molts dels infants han destacat en les seves autoreflexions i curiositats, oferint diferents simbolismes als elements. En general, es destaca positivament com els conceptes estructurals com la bellesa i el plaer, s'han visibilitzat com a pedagogia artística educativa.

Observacions dels infants

Algunes de les observacions en aquest espai, generalment han estat vinculades a l'expressió emocional i simbòlica dels elements amb la sorra. A continuació s'exposen alguns dels diàlegs destacats.

Taula 5. Diàlegs i observacions dels infants en l'espai d'experimentació amb sorra

G: Fa un volcà ple de roques i lava. (joc simbòlic)

I: "S'escolta el mar". Es posa el cargol de mar a l'orella i anima als altres infants a fer el mateix que ella. (acció que s'ha repetit diverses vegades entre els alumnes durant els dies).

U: Ha vist que un dels companys ha deixat l'empremta de la seva mà a la sorra. "Mira, es veuen totes les parts de la mà". A partir d'aquí analitzem l'anatomia de la nostra mà.

R: Fa una petjada del cargol i comença a descobrir les formes que deixen sobre la sorra els altres materials.

C: Fan caure la sorra d'amunt i avall. "Està plovent" (joc simbòlic)

D: Joga a observar amb la lupa tots els detalls dels cargols, descobreix que tenen forma d'espiral.

G: Enterra la mà a la sorra, la treu i diu: "La sorra em relaxa" (proposta sensorial)

U: Mentre experimentava amb la sorra anava explicant com era la seva família.

Nota: Taula on s'adjunten les observacions de l'espai que es recullen en les notes de camp

En el diàleg, observem diversos moments clau que il·lustren el procés d'aprenentatge dels infants a través de l'experimentació i el joc simbòlic. L'enfocament pedagògic remarca la importància que té proporcionar experiències sensorials i emocionals en un entorn educatiu en què els infants

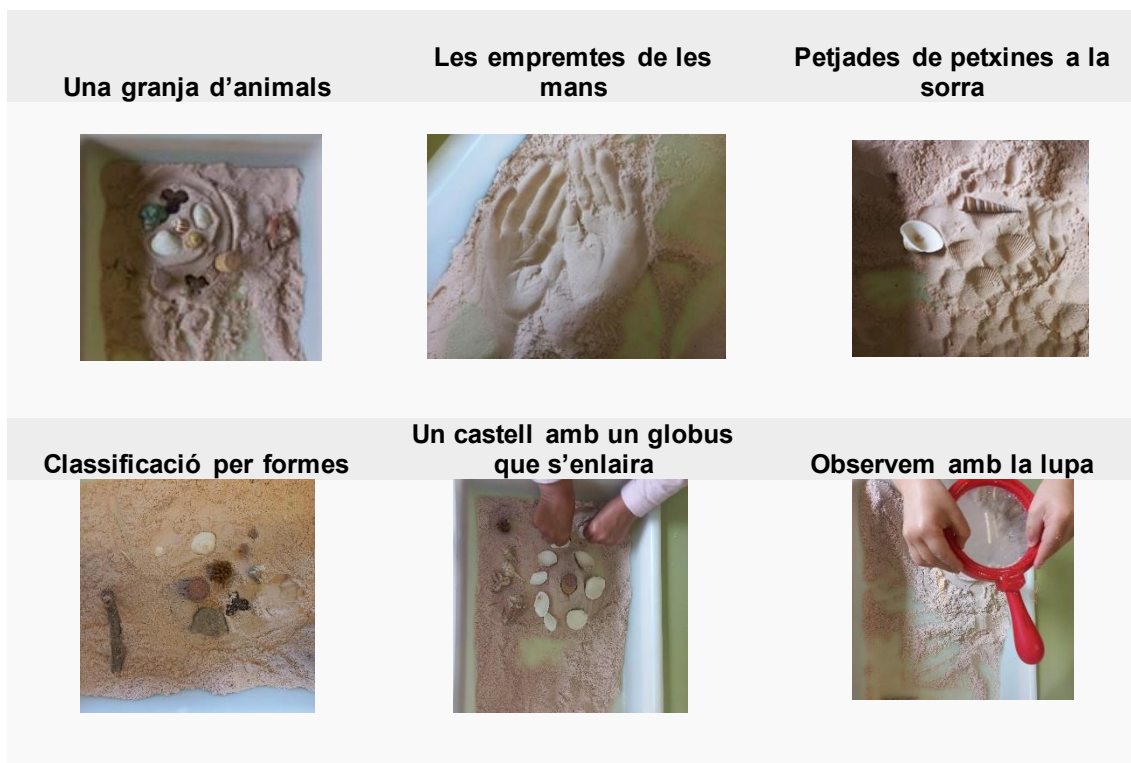
exploren lliurement de manera creativa amb els elements que tenen al davant. La repetició d'accions, l'observació detallada dels materials naturals i l'experimentació sensorial amb la sorra són exemples d'accions que alimenten la nutrició estètica. Al mateix temps, la interacció amb l'entorn i l'expressió personal s'alineen amb els principis de la pedagogia sexi, que posa èmfasi en l'autonomia, la creativitat i la connexió emocional en el procés d'aprenentatge.

La perspectiva de l'espai pot connectar-se amb la pràctica artística d'Amelia Toledo, que Miranda (2024) referència una de les exposicions de l'autora on s'utilitza la sorra com a element creatiu d'obres que inspiren la contemplació estètica i la connexió emocionals amb la natura.

Anàlisi documental de les creacions

Seguidament, es mostren algunes de les creacions i propostes que han sorgit de l'experimentació en l'espai. Es destaquen algunes de les accions que complementen els resultats obtinguts, proporcionant una anàlisi detallada de la manera en què els infants han interactuat amb els materials.

Taula 6. Resultats i creacions de l'experimentació amb la sorra i els elements naturals

Nota: Taula on es mostren fotografies de les accions extretes en l'espai

4.3. PROPOSTA DE REPRESENTACIÓ DE DUES OBRES DE KANDINSKI

Objectiu d'Art Thinking de la proposta

L'objectiu d'aquest espai va relacionat amb un dels conceptes de l'Art Thinking, anomenat "Everymix is a rethink". Posar sobre la taula el poder d'intentar copiar obres i autors ja existents, així com exposa Acaso (2017), permet construir nous conceptes a partir d'un que ja existeix, entén que aprendre és copiar i desenvolupar nous coneixements partint de la inspiració d'altres obres i idees.

S'ha escollit l'autor Kandinski, artista de les Primeres Avantguardes i de l'època de l'art modern, ja que les seves obres abstractes permeten un diàleg amb les representacions i formes de diferents èpiques artístiques, ampliant així les possibilitats d'interpretació i connexió amb diverses tradicions artístiques.

Taula d'avaluació

Seguidament, es presenten els resultats obtinguts en relació amb els nivells dels infants en la proposta

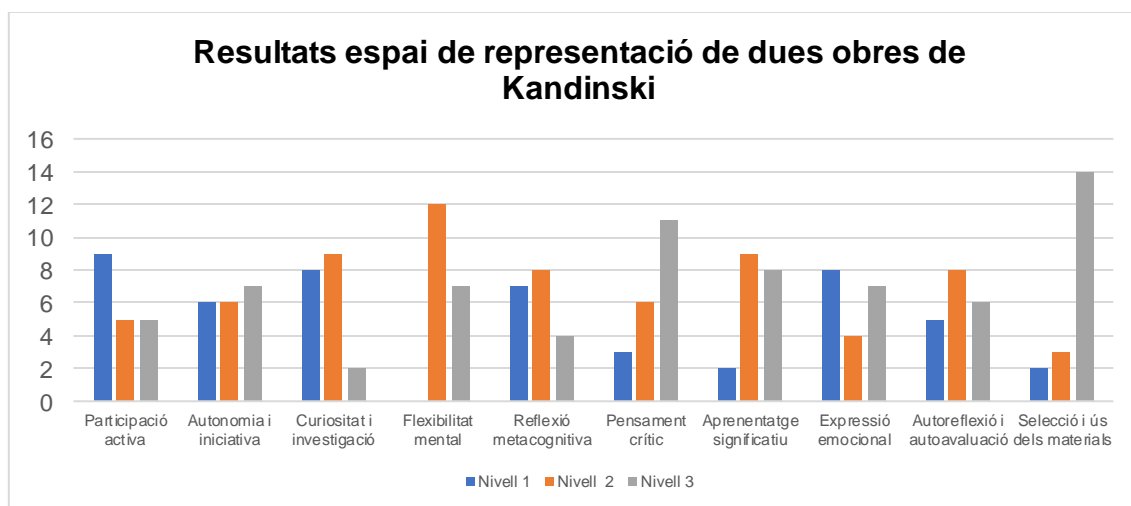

Figura 5. Nivell dels infants en l'espai de representació de dues obres de Kandinski

Fent referència a aquells ítems que s'han analitzat en la proposta, s'ha observat que la majoria d'infants han aplicat el pensament divergent en el

desenvolupament de competències matemàtiques i artístiques, fet que ha suposat un canvi en la mirada artística i creativa dels elements que tenen al davant.

Pel que fa als materials i al seu ús, oferir elements manipulables en un espai lliure, on poder dur a terme la proposta tantes vegades com vulguin sense haver de canviar de base, produeix un efecte significatiu en la seva capacitat d'exploració i experimentació. Aquest enfocament, en línia amb *l'Art Thinking*, fomenta la creativitat i la innovació a través de la llibertat d'expressió i experimentació, fomentant una actitud d'investigació constant i una predisposició a provar noves idees sense por a l'error.

Observacions dels infants

En general, els infants han imitat les dues obres de Kandinski que tenien al davant, de les quals han sorgit noves idees a través de les seves composicions. Seguidament, s'exposen algunes de les observacions i comentaris dels alumnes.

Taula 7. Observacions de la proposta de representació de dues obres de Kandinski

R: S'ha apropat a l'espai, quan ha arribat a intentar imitar l'obra de Kandinski i s'ha frustrat.

E: Reconeix algunes de les formes geomètriques i ens ho explica en detall. "És un quadrat" (un infant que no acostuma a verbalitzar les seves creacions)

A: Ha agafat tots els quadrats, els ha agrupat i diu: "He fet una llibreta"

G i A: Han anat juntes per crear i construir cases a partir de les formes i elements que s'ofereixen en l'espai.

Nota: Taula d'observacions recollides a partir dels diàlegs amb els infants

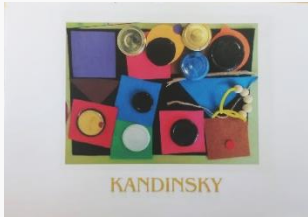

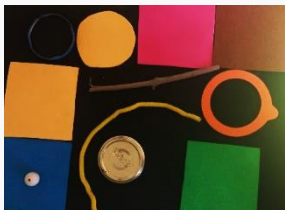
Certament, mentre alguns infants mostren una resposta emocional, intentant imitar l'obra de Kandinski i experimentant frustració en el procés, altres expressen verbalment les seves observacions, com reconèixer formes geomètriques específiques. A més, les representacions il·lustren com una proposta inicial pot inspirar altres idees i activitat, creant així nous conceptes com el símbol de la llibreta (cas A). Així, els comportaments que s'han destacat

subratllen la importància de les arts com a mitjà d'exploració de noves formes, expressió i creativitat en les creacions i interacció social en l'entorn educatiu i l'espai.

Anàlisi documental de les creacions

Tot seguit, es presenta un recull dels resultats de la mirada que han emprat alguns dels infants cap a les obres de Kandinski. Així com argumenta Parini (2002), "La auténtica creatividad entra en juego en el momento de elegir, però también al imaginar un empleo transgresor e insólito" (p. 202).

Taula 8. "Everymix is a rethink" dels infants a partir de les obres de Kandinski

"Estudi de color amb quadrats" de Kandinski	"Everymix is a rethink" de l'obra
	
"Composició vuit" de Kandinski.	"Everymix is a rethink" de l'obra
	

Nota: Taula on es mostren dues creacions creades a partir del concepte "Everymix is a rethink"

4.4. PROPOSTA DE PIGMENTACIÓ D'ALIMENTS

Objectiu d'Art Thinking de la proposta

Per desafiar les convencions artístiques, l'objectiu d'aquest espai permet transformar aliments com, la col llombarda, la remolatxa, el kiwi, el cafè i diverses

espècies, en pigments naturals per expressar-se artísticament en un mural conjunt, ubicat al patí de la pineda de l'escola.

Neroj (2021), ens parla de l'obra de Vik Muniz, artista que expressa l'ús d'aliments i elements quotidians com a forma d'expressió artística. En l'espai, se seguirà el mateix esperit innovador de Muniz, permetent que els alumnes explorin la seva creativitat a través de materials orgànics, creant una experiència educativa que fusiona la ciència dels pigments naturals amb l'expressió artística en un entorn col·laboratiu i inspirador.

Taula d'avaluació

En la recollida dels resultats de la taula, s'ha pogut demostrar el desafiament de les convencionals sobre els materials artístics, en convidar els infants a reconsiderar la relació entre l'art i la vida quotidiana.

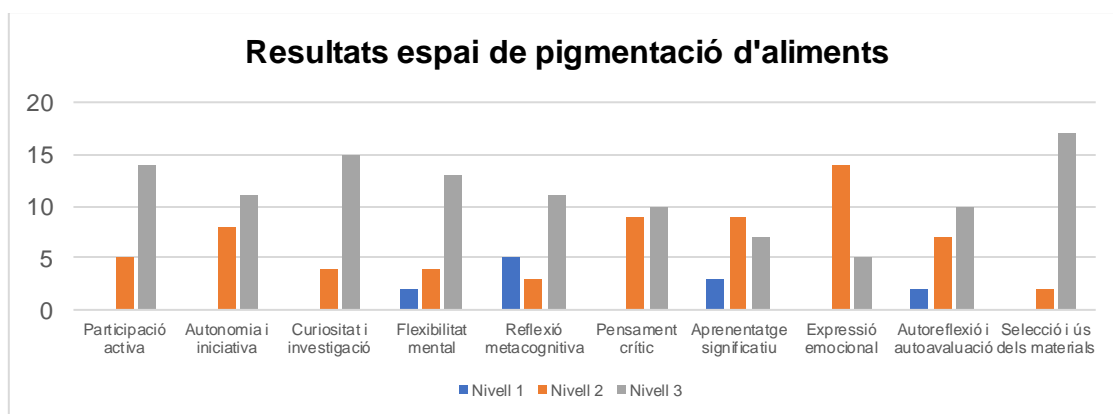

Figura 6. Nivell dels infants en l'espai de pigmentació d'aliments

Pel que fa als resultats obtinguts del gràfic, es mostra que l'ús d'aliments com pigments naturals per a l'expressió artística, afavoreix significativament diverses competències clau, que es relacionen directament amb els principis de l'Art Thinking. Els infants destaquen especialment en "Participació activa", "Curiositat i investigació", "Flexibilitat mental" i "Selecció i ús dels materials", la qual cosa indica una alta implicació, creativitat i exploració en els processos artístics, resultat directe de la llibertat i l'autonomia que proporciona l'espai.

Els resultats reflecteixen com l'art de pensar a través de materials innovadors i quotidians, pot potencial l'interès, la investigació i la capacitat d'adaptació dels infants, beneficiant el seu procés d'aprenentatge i expressió personal.

Observacions dels infants

En relació amb les observacions de la proposta, s'adjunta la taula amb algunes de les converses que han sorgit entre els infants, fet que resulta enriquidor per evidenciar els comportaments i els resultats de la seva experiència.

Taula 9. Dinàmiques sorgides en l'espai de pigmentació d'aliments

I: "Els aliments també pinten!"

Quan han arribat han explorat individualment els pigments i han començat a pintar.

En un punt donant, han fet equip per construir entre uns quants una creació artística. Mentre alguns feien la barreja de colors i descobrien noves tonalitats, altres infants experimentaven amb la pintura sobre el paper. Entre tots i totes, anaven resolent els reptes que es plantejaven.

L'espai del patí ha permès que experimentin lliurement amb els aliments, així com, les expressions emocionals del grup s'observaven amb més detall. Alguns miraven el mural amb incertesa i d'altres, s'emocionaven per l'acció de poder pintar amb elements que normalment estem acostumats a utilitzar des d'una altra mirada.

Nota: Taula on s'especifiquen observacions portades a terme en la proposta

Partint de les observacions resultants, els infants han analitzat la mirada dels aliments com a pigments artístics, reinterpretant el seu ús i ampliant la comprensió que pot ser art. Aquesta anàlisi dels materials quotidians, és central en l'Art Thinking, que busca trobar el potencial creatiu en tot el que ens envolta, ensenyant als participants a mirar més enllà del que és evident.

Les reaccions emocionals dels infants, són indicadors del poder transformador de l'art. Aquestes observacions evidencien com l'experimentació amb els aliments pot desafiar les percepcions habituals i generar noves maneres d'entendre i interactuar amb la realitat i el món.

En la proposta ha sorgit una dinàmica de cocreació que encara els valors de la col·laboració, resolució de problemes col·lectius, compartir idees i combinar diverses perspectives. Aquesta fase reflecteix la importància de l'aprenentatge social i emocional, fomentant l'empatia i la comunicació efectiva del grup.

La comida como acto es lo que reúne a la gente y crea vínculos comunitarios. Así mismo, el arte acudiendo a la comida y abriendo espacio a relacionarse con el material, con el tema, con el artista y con los espectadores crea una especie de comunidad. (Neroj, 2021, p.68).

Anàlisi documental de les creacions

Seguidament, s'exposa l'anàlisi documental de la proposta que ofereix una dimensió visual per capturar de manera tangible i immediata la dinàmica de l'espai.

Taula 10. Recull fotogràfic dels resultats artístics sorgits de la pigmentació d'aliments

Presentació de l'espai	Creació de noves tonalitats	Expressió a partir de pipetes
		
<p>Da Rocha Gaspar (2024). Pigmentació d'aliments. Escola Annexa-Joan Puigbert, Girona. [Fotografia].</p>		
Cocreació d'una obra	Formes i taques de cafè	Resultat mural conjunt
		

Nota: Taula on es mostren fotografies fetes per Da Rocha Gaspar (2024) juntament amb imatges d'elaboració pròpia per documentar la proposta i les accions dels infants.

4.5. PROPOSTA DE PSICOMOTRICITAT

Objectiu d'Art Thinking de la proposta

La sessió de psicomotricitat es presenta segons l'objectiu d'analitzar els principis teòrics de l'Art Thinking en una proposta desenvolupada en gran grup al gimnàs de l'escola. En la presentació de la proposta es fomenta el concepte de "pedagogías invisibles" segons el referent del llibre de María Acaso (2018). Al mig de l'aula es presenta una instal·lació coberta amb teles, des d'on els infants han de preguntar-se que hi ha sota. Aquesta acció pretén generar un xoc cognitiu, en situar als infants en una situació incòmoda, despertant la curiositat per saber que s'amaga a sota les teles.

Taula d'avaluació

A continuació es presenten els resultats del gràfic que revelen les reaccions dels infants en la proposta i evidencien la seva participació activa i el nivell de compromís amb les accions plantejades.

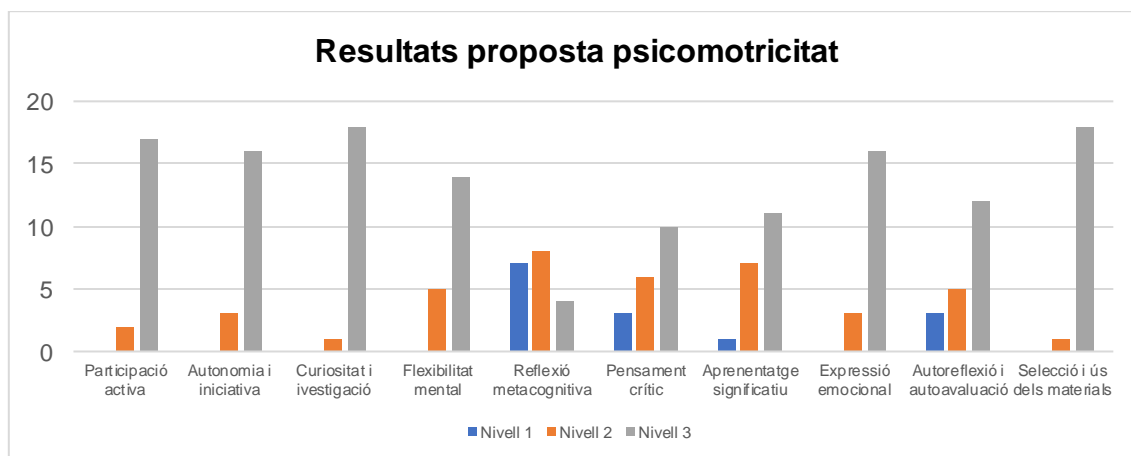

Figura 7. Nivell dels infants en la proposta de psicomotricitat

En aquest sentit, els punts destacats en el gràfic, com la participació activa, la curiositat i la investigació, es correlacionen amb els principis de l'Art Thinking, que busca desenvolupar el pensament crític i creatiu mitjançant l'estimulació de la participació activa dels infants en l'espai.

Els resultats del gràfic es relacionen amb l'enfocament d'Abad (2021) sobre les instal·lacions com a pràctica artística. Aquestes proporcionen un espai simbòlic per la representació d'un missatge conceptualitzat, com un discurs narratiu en un entorn concret que es transforma. Abad (2021) destaca la importància de fomentar la participació activa dels estudiants en el procés d'aprenentatge, promoure la seva curiositat i afavorir la investigació com a mitja per aprofundir en el coneixement.

Els resultats referents al simbolisme de les accions i, per tant, a la formació d'aprenentatge significatiu, mostren com els infants busquen desenvolupar nous símbols a partir de les caixes, les quals ofereixen una plataforma per l'exploració i la creació lliure. Les instal·lacions de joc esdevenen una eina poderosa que permet als infants expressar les seves emocions a partir de l'acció en l'espai i els materials, d'acord amb Abad & Ruiz de Velasco (2011), el joc simbòlic "No es una tarea productiva sino transformadora, es recrear el mundo, reconstruir e interpretar la realidad, darle un significado personal" (p.31).

Observacions dels infants

Durant la proposta han sorgit accions i símbols que es destaquen en la taula de les observacions. Ser presents dels resultats creatius ens permet oferir una anàlisi detallada de l'art com a eina d'aprenentatge.

Taula 11. Observacions destacades de la proposta en el diari de camp

Quan entren al gimnàs, ens asseiem tots davant de la instal·lació i pregunto que creuen que hi ha sota les teles. Sorgeixen diverses respostes:

B: "La caputxeta vermella"

G: "Hi ha llops"

D: "Materials per jugar"

Voleu descobrir-ho? A poc a poc anem a mirar que hi ha.

Alguns infants: "Són caixes!"

Els infants lliurement van descobrint diferents símbols i accions que ofereixen les caixes. S'adjunten algunes observacions i resultats que es destaquen.

K: Fa una cova i s'hi posa a dins

G: Representa l'hort de casa seva

D, A, G i R: Juguen a rodar amb les caixes

G: Es posa dins i fa una cursa de cotxes

E: Juga a amagar-se dins les caixes

Per acompanyar la proposta posem música de fons adaptada al ritme de la sessió. Quan arriba l'hora de recollir, posem música calmada.

Recollim tots junts els materials i fem una assemblea on es pregunta a cada infant què ha estat fent durant la sessió.

Per estirar el fil, preguntem quin altre material els agradaria posar per continuar jugant amb les caixes. Alguns infants responen.

I: "Vull més teles"

G: "Posem els materials dels circuits"

K: "A mi m'agrada així".

Nota: Taula on s'adjunten els simbolismes que els infants han donat a les caixes de cartró en la proposta.

Els infants, immersos en una experiència artística i simbòlica, revelen una riquesa de creativitat i imaginació. A través d'aquesta proposta, poden explorar conceptes d'intimitat i seguretat, creant un lloc on es poden sentir protegits i relaxats (cas K). A més, es demostra com el joc pot ser una manera d'expressar i relacionar les representacions amb les experiències personals de cada infant (cas G). En el transcurs de la sessió, han sorgit accions que fomenten el desenvolupament motor i la coordinació, així com, ofereixen un espai per treballar en equip. (cas D, A, G i R).

L'ús de la música acompanya l'experiència, oferint un fons que estimula la creativitat, l'expressió personal i la cohesió en conjunt. A través dels diferents ritmes i melodies, els infants troben inspiració per les seves accions, enriquint els principis de l'*Art Thinking*, que valoren la connexió entre llenguatges i la capacitat per aprofundir i enfortir les experiències creatives.

Particularment, la sessió ha demostrat com els infants poden transformar materials simples en escenaris rics i significatius pel seu aprenentatge. "El arte descubre relaciones inéditas entre los acontecimientos y las personas que conviven en el espacio escolar, constituyendo al mismo tiempo, revelación y conexión con el mundo" (Abad, 2009, p.116).

Anàlisi documental de les creacions

Seguidament, es mostra l'anàlisi documental de la sessió, subratllant la importància de registrar-la per l'anàlisi dels processos artístics.

Taula 12. Presentació de la instal·lació a l'aula de psicomotricitat

Nota: Taula on es mostra la presentació i provocació de la instal·lació en l'aula de psicomotricitat de l'escola.

Taula 13. Representacions i simbolismes de les caixes

Nota: Taula del recull documental d'alguns dels jocs dels infants en la sessió

5. DISCUSSIÓ I CONCLUSIONS

Els resultats obtinguts en aquest estudi indiquen que portar a terme propostes i experiències, lligams de *l'Art Thinking* a l'etapa d'Educació Infantil, permet als infants desenvolupar habilitats cognitives essencials pel seu desenvolupament integral, com són la creativitat, el pensament divergent, la imaginació o la interdisciplinarietat observada en l'aprenentatge a través de les arts en les competències curriculars.

Aquests resultats es poden analitzar a la llum del marc teòric establert. Ramos (2022) en parla de *l'Art Thinking* com a model per potenciar les possibilitats educatives que ofereixen les arts en qualsevol aprenentatge. Partint d'aquest foment, en les propostes s'observa que a través de l'expressió artística s'han potenciat el desenvolupament de competències lingüístiques, matemàtiques, motores, emocionals i cognitives que evidencien les arts com a eix interdisciplinari.

A més, les implicacions teòriques i pràctiques d'aquests resultats són significatives per avançar en el camp de coneixement. Els resultats suggereixen que el mètode emprat, així com deia Camnitzer (2015), ens obre a la idea que les coses no són sempre com ens les han explicat. Entendre els objectes des d'una altra mirada ha potenciat els conceptes de Acaso (2017) sobre la importància de comprendre les arts com a eina per analitzar la realitat del món actual.

És rellevant destacar com treballar a partir de l'art beneficia el coneixement significatiu i el desenvolupament integral de l'infant. Les dades obtingudes en l'estudi reforcen la idea de Coll (1998), entenent les experiències personals com un procés de descoberta i reconstrucció de la mateixa identitat. A través de les propostes s'ha donat resposta a la importància d'oferir experiències emergents que sorgeixen de les motivacions i connexions prèvies de cada un dels infants. Acaso (2017) defensa aquesta idea, ja que per aconseguir que el coneixement sigui significatiu s'ha de fer de manera personalitzada al context de l'aula, al grup d'infants i als mateixos individus.

En l'inici de l'estudi es van plantejar un objectiu de recerca general "Analitzar com es pot abordar una proposta educativa d'*Art Thinking* a les aules d'infantil, per tal d'estudiar si és possible la seva aplicació amb infants d'I3 i I4".

Els resultats obtinguts indiquen que les propostes d'*Art Thinking* són, en gran manera, aplicable a les aules d'infantil, tot i que s'han identificat alguns reptes significatius. Durant l'estudi, s'observa que els infants responen positivament a les activitats creatives i artístiques, mostrant un alt nivell d'implicació, interès i participació. No obstant això, la manca d'informació en *Art Thinking* ha dificultat la seva aplicació en els espais d'aprenentatge, ja que l'absència de fonaments teòrics sòlids i directrius clares va limitar la implementació completa i efectiva de les propostes educatives.

Pel que fa a l'adaptació del mètode en els espais d'aprenentatge, sent així un dels objectius específics plantejats, s'ha observat que, tot i desenvolupar habilitats significatives a través de l'art, el context de l'espai influeix en els seus resultats. Les propostes portades a terme en un entorn diferent de l'aula han resultat més motivadores i enriquidores per l'expressió emocional i la connexió amb l'entorn. Així com, en els espais s'ha generat un aprenentatge més sòlid enfocat en l'experiència plantejada, essent la resposta a una de les preguntes plantejades a l'inici.

S'ha comprovat que partint dels objectius i la pregunta principal de l'estudi "Es poden portar a terme propostes educatives basades en *Art Thinking* a Educació Infantil?", juntament amb els resultats obtinguts i les observacions, es confirma que l'*Art Thinking* té un potencial considerable per enriquir l'educació infantil.

En la valoració de la qualitat i la fiabilitat d'un estudi de cas, és essencial reconèixer i reflexionar sobre les seves limitacions metodològiques. Una de les limitacions més significatives és la manca de dades específiques sobre l'*Art Thinking* a educació infantil, qüestió que ha generat incertesa i inseguretat a l'hora d'aplicar el mètode a l'aula. Pel que fa a la utilitat dels instruments emprats en la recollida de dades i la seva contribució a la triangulació metodològica, particularment han funcionat per neutralitzar els biaixos presents en l'estudi, essent essencial per recollir uns resultats òptims per validar la hipòtesi plantejada.

La realització de l'estudi en un grup d'infants concret, ha influït en els resultats obtinguts. La mostra obtinguda ens fa qüestionar com canviaria l'aplicació del mètode en un altre entorn educatiu, fent possible la seva implementació futura. Pel que fa als instruments, ens hem adonat que l'ús d'entrevistes en profunditat als docents i experts en el mètode, hauria proporcionat una comprensió més rica i detallada dels desafiaments i oportunitats associades a la implementació de l'*Art Thinking* a les aules d'infantil.

Un aspecte clau en la revisió de les limitacions és la reflexió sobre la nostra pròpia influència com investigadors, especialment amb relació als mateixos prejudicis i expectatives en el procés d'anàlisi. Reconeixem que la subjectivitat pot haver afectat la interpretació dels resultats en certa manera, això no obstant, partint de la base del mètode i el Decret 21/2013, s'ha intentat minimitzar aquesta influència mitjançant l'ús de tècniques rigoroses de triangulació de dades.

Els resultats del nostre estudi comproven que el mètode va molt més enllà del dibuix i els treballs manuals, identificant diverses pràctiques específiques que poden canviar la visió que tenim de l'educació. L'*Art Thinking* té potencial de transformar la visió tradicional, passant d'un model basat en la transmissió de coneixements a un altre que prioritza l'exploració, la creativitat, el pensament crític i la interdisciplinarietat a través de processos creatius i col·laboratius que generen un aprenentatge integrador i enriquidor.

Finalment, basant-nos en els descobriments sobre l'impacte positiu de l'*Art Thinking* a Educació Infantil, així com en les limitacions identificades durant aquest estudi, és crucial continuar avançant en la investigació d'aquest mètode per comprendre millor el seu potencial i les seves aplicacions en l'àmbit educatiu. Així, s'han formulat diverses propostes de futur que busquen abordar aquestes qüestions pendents i aplicar el coneixement en aquest camp. Algunes d'elles podrien ser, explorar el mètode en altres etapes educatives, l'adaptació en infants amb necessitats educatives especials, estudis longitudinals per seguir el progrés dels alumnes al llarg del temps, ampliar la investigació per incloure altres contextos educatius o incorporar metodologies mixtes que combinin tècniques qualitatives i quantitatives per obtenir una comprensió més completa dels efectes de l'*Art Thinking* en els alumnes.

6. REFERÈNCIES DOCUMENTALS

- Abad, J. (2009). Arte comunitario. *Infancia: educar de 0 a 6 años*, 116. <https://instalacionesdejuego.com/wp-content/uploads/2023/01/ARTE-COMUNITARIO-EN-LA-ESCUELA-INFANTIL-11-19.pdf>
- Abad, J., & Ruiz de Velasco, A. (2012). El juego simbólico. *Aula de infantil*, 65, 30-33. <https://masteratenciontemprana.org/wp-content/uploads/2019/04/El-juego-simbolico-javier-abad.pdf>
- Abad, J., & Ruiz de Velasco, A. (2021). La creación simbólica de la infancia en las “instalaciones de juego”: Vinculos relacionales entre arte contemporáneo y educación inicial. *Humanidades & Inovação*, 8(33), 107-123. <https://revista.unitins.br/index.php/humanidadesinovacao/article/view/4838>
- Acaso, M., & Megías, C. (2017). *Art Thinking: Cómo el arte puede transformar la educación*. (7ª ed.). Paidós Educación.
- Acaso, M. (2018). *Pedagogías invisibles: El espacio del aula como discurso* (2). Catarata
- Arañó Gisbert, J.C. (1994). Arte. Educación y creatividad. *Pixel-Bit. Revista de Medios y Educación*, 2, 65-87. <https://idus.us.es/handle/11441/45428>
- Bartolomé, P. (1992). Investigación cualitativa en educación: ¿comprender o transformar?. *RIE: revista de investigación educativa*, (20), 7-36. <http://hdl.handle.net/11162/185632>
- Camnitzer, L. (2015). Thinking about art thinking. *E-flux journal*, (65). http://worker01.e-flux.com/pdf/supercommunity/article_1148.pdf
- Campos, A. (2010). Neuroeducación: Uniendo las neurociencia y la educación en la búsqueda del desarrollo humano. *La educ@ción, revista digital* (143), 1-14. <https://hdl.handle.net/11537/25280>
- Coll, C. (1998). *Significado y sentido en el aprendizaje escolar. Reflexiones en torno al concepto de aprendizaje significativo*. 41, 131-142. <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/48298.pdf>

Cross, A., Forasté, A., i Masgrau, M. (2009). *Buena idea: Recursos para estimular la creatividad*. Integral ESADEALUMNI.

DECRET 21/2023, de 7 de febrer, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació infantil, (2023).
<https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/8851/1955221.pdf>

Da Rocha Gaspar, D. (2024). Pigmentació d'aliments. Escola Annexa Joan-Puigbert [Fotografia].

De Oliveira, J. M. (2022). Espais d'aprenentatge a l'educació infantil: un estudi de cas. *Comunicació Educativa: revista d'ensenyament de les comarques meridionals de Catalunya*, (35), 141-160.
<https://raco.cat/index.php/comeduc/article/view/409455>.

De Pascual, A., & Lanau, D. (2018). *El arte es una forma de hacer (no una cosa que se hace): Reflexiones a partir de una conversación de Luis Camnitzer y María Acaso*. Catarata.

Eisner, E. (2002). Ocho importantes condiciones para la enseñanza y el aprendizaje en las artes visuales. *Arte, individuo y sociedad*, 1, 47-55.
<https://artistica.mineduc.cl/wp-content/uploads/sites/58/2016/04/ocho-condiciones-para-la-ensenanza-del-arte.pdf>

Garcés, M. (2013). *Un mundo común*. Edicions Bellaterra

Gardner, H. (1995). *Inteligencias múltiples. La teoría de la práctica*. Barcelona: Paidós.

López Cassà, È. (2005). La educación emocional en la educación infantil. *Revista interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 19(3), 153-167.
<http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=27411927009>

Martins, M. C. (2019). Provocando encuentros con el arte por las fisuras de la nutrición estética y mediación cultural. *Pensamiento palabra y obra*, (22), 59-73. <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=614164653005>

Miranda, E. (2024, 30 abril). Exposição gratuita em SP te convida a pôr o pé na areia e caminhar pelas obras! *São Paulo Secreto*.
<https://saopaulosecreto.com/exposicao-com-areia-em-sp/>

- Naegele, D. (1995). The Readymade: Duchamp's Thing. *Interstices: Journal of Architecture and Related Arts*, 71-75.
<https://ojs.aut.ac.nz/interstices/article/download/281/282>
- Neroj, M. (2021). ¡ Muérdeme! El uso de la comida en las prácticas artísticas contemporáneas. *In Revista Anales* (No. 60, pp. 57-72).
<https://doi.org/10.18537/auc.60.06>
- Parini, P. (2002). Los recorridos de la mirada. Del estereotipo a la creatividad. Barcelona, Paidós, Col. Arte y educación. (Cap.13)
- Pita, S., & Pértegas, S. (2002). Investigación cuantitativa y cualitativa. *Cad aten primaria*, 9(1), 76-78.
http://www.ecominga.uqam.ca/ECOMINGA_2011/PDF/BIBLIOGRAPHIE/GUIDE_LECTURE_2/4/2.Pita_Fernandez_y_Pertegas_Diaz.pdf
- Ramos Vallecillo, N. (2022). *Art Thinking en la Etapa de Educación infantil: hacer aprendiendo y aprender haciendo*. Tercio creciente, Extra 6, 91-99.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=8494859>
- Robinson, K. (2012). *Busca tu elemento. Aprende a ser creativo individual y colectivamente*. Barcelona: Empresa Activa.
- TEA Tenerife Espacio de las Artes. (2021, 18 marzo). *Encuentro encarte. María Acaso, <Art thinking>* [Vídeo]. Youtube.
<https://www.youtube.com/watch?v=m07VANaim2s>
- Valencia, A., & Mercedes, M. (2000). La triangulación metodológica: sus principios, alcances y limitaciones. *Investigación y educación en enfermería*, 18(1), 13-26.
<https://www.redalyc.org/pdf/1052/105218294001.pdf>
- William, D. (2010). "The role of formative assessment in effective learning environments". Dins *The nature of learning: using research to inspire practice*. <https://dx.doi.org/10.1787/9789264086487-8-en>.

7. ANNEXOS

7.1. ANNEX 1. TAULA D'AVALUACIÓ DE LES PROPOSTES

Taula 14. Taula d'avaluació de les propostes d'Art Thinking

ÍTEMS	NIVELL 1	NIVELL 2	NIVELL 3
<p>PARTICIPACIÓ ACTIVA</p> <p><i>Grau d'implicació dels infants en les activitats/espais</i></p>	<p>S'observa una falta d'interès per part de la majoria dels infants. Pocs infants participen en les propostes</p>	<p>La participació pot ser limitada en alguns moments, per falta de motivació o comprensió de la proposta. Es mostra un interès variable per part dels infants</p>	<p>S'observa un alt interès en les propostes per part de la majoria dels infant. Es mostra iniciativa per involucrar-se en les propostes d'Art Thinking.</p>
<p>AUTONOMIA I INICIATIVA</p> <p><i>Capacitat dels infants per prendre decisions de manera autònoma i buscar solucions creatives als reptes proposats.</i></p>	<p>Es mostra una dependència de l'adult en l'acompanyament de la proposta. No continua amb l'objectiu de llibertat i iniciativa del mètode. Els infants no mostren iniciativa en la realització de la proposta</p>	<p>La proposta requereix un acompanyament en certs moments. Algun dels infants mostra signes d'autonomia i són capaços de prendre decisions independents.</p>	<p>La proposta és de lliure exploració i autonomia, no requereix la figura de l'adult des de l'acció. Els infants són capaços de construir lliurement els processos artístics.</p>
<p>CURIOSITAT I INVESTIGACIÓ</p> <p><i>Capacitat d'interès i curiositat per explorar noves idees, materials i tècniques artístiques.</i></p>	<p>S'observa una falta de curiositat per part dels infants per fer-se preguntes. La proposta i els materials no deixen pas a investigar nous coneixements</p>	<p>Alguns infants mostren curiositat fortuïta però de manera limitada en les propostes. S'observa que sorgeixen preguntes i reptes per investigar alguns aspectes dels materials. Se segueixen les instruccions de l'educador. L'interès i l'exploració són limitats.</p>	<p>Es mostra curiositat per investigar noves idees d'Art Thinking. Els infants es fan preguntes, promouen idees i busquen activament informació rellevant per enriquir l'experiència artística. Actitud proactiva per part dels infants.</p>
<p>FLEXIBILITAT MENTAL</p> <p><i>Capacitat dels infants per adaptar-se a noves situacions, reptes i incerteses.</i></p>	<p>Els infants tenen dificultats per adaptar-se a les noves idees que sorgeixen durant l'Art Thinking. Els infants mostren frustració davant la incertesa i poden tenir dificultats per abandonar els patrons de pensament convencional.</p>	<p>S'observa que alguns infants poden assolir i abandonar les idees convencionals de les propostes per explorar altres perspectives o solucions dels reptes plantejats. Encara hi ha una resistència davant la incertesa.</p>	<p>La proposta permet als infants sortir de les idees inicials i estan disposats a experimentar amb diferents opcions i solucions. S'observa una disposició general per part dels alumnes, acceptant les incerteses i l'adaptació als reptes que puguin anar sorgint.</p>
<p>REFLEXIÓ METACOGNITIVA</p> <p><i>Capacitat dels infants per reflexionar sobre el mateix procés de pensament i aprenentatge artístic</i></p>	<p>Les propostes no permeten als infants reflexionar. S'observa una tendència a realitzar de manera automàtica les accions, Dificultat per identificar els punts</p>	<p>S'observa que alguns infants poden reflexionar ocasionalment sobre les estratègies i els resultats. La reflexió és superficial o inconscient.</p>	<p>Reflexió metacognitiva conscient. La proposta permet als infants ser conscients del mateix pensament i aprenentatge durant</p>

	forts i les àrees de millora. Falta de consciència en els processos d'aprenentatge	Necessiten la figura de l'adult per desenvolupar les fortaleces.	les activitats. Reflexions actives i profundes. Comprensió sòlida del seu aprenentatge
PENSAMENT CRÍTIC <i>Capacitat dels infants per reflexionar sobre el mateix treball artístic i el dels altres. Plantejar preguntes, fer connexions i justificar les seves decisions.</i>	Falta de capacitat per analitzar de manera crítica la informació durant les propostes. No es qüestionen els aprenentatges i problemes que sorgeixen. Dificultats per formular preguntes significatives entorn els materials i les propostes	Apareixen signes de pensament crític i divergent en alguns dels infants. S'observa que poden plantejar preguntes o expressar dubtes, però aquesta capacitat pot ser inconscient.	Els infants analitzen de manera crítica la informació, formulen preguntes i avaluen diferents perspectives de manera efectiva. S'observa una capacitat general per identificar els problemes i generar solucions creatives.
APRENENTATGE SIGNIFICATIU <i>Grau en què les experiències d'Art Thinking contribueixen al desenvolupament integral dels infants i la construcció de significats en relació amb els continguts i objectius d'aprenentatge.</i> <i>Capacitat per connectar les experiències amb altres àmbits del coneixement i l'aplicació de l'après en altres contextos</i>	Els infants mostren una comprensió limitada de les connexions entre les propostes artístiques i la seva vida quotidiana. Les experiències són superficials, sense una reflexió que permeti generar significats. Els infants poden tenir dificultats per relacionar les activitats amb conceptes prèvies i la relació amb altres matèries. L'espai no permet treballar a través de l'art altres competències.	Es mostren signes inicials de comprensió de les connexions art-vida quotidiana. S'observa que alguns infants a partir de l'exploració i reflexió amb l'espai, aconsegueixen fer connexions amb experiències personals. Altres infants encara tenen dificultats per integrar activament noves idees i comprendre les propostes.	La comprensió i les connexions de les arts amb la vida quotidiana permet fomentar l'aprenentatge significatiu de la majoria dels infants. S'observa una capacitat per generar noves idees a través de l'art, fomentant així l'expressió i reflexió personal i col·lectiva.
EXPRESSIÓ EMOCIONAL <i>Capacitat dels infants per expressar les seves emocions i sentiments a través de l'art.</i>	Les propostes no generen cap sentiment i emoció als infants. S'observa una falta de diversitat emocional en les creacions artístiques, a l'hora d'expressar les emocions o per relacionar les experiències emocionals amb el seu art.	En les creacions artístiques mostra una diversitat emocional. Aquesta, però, pot ser inconscient i alguns infants mostren dificultat per connectar les seves emocionals amb el seu art de manera coherent.	Les creacions artístiques mostren una expressió emocional profunda i autèntica. Els infants reflecteixen a través de l'art les seves emocions de manera coherent i reflexiva.
AUTOREFLEXIÓ I AUTOAVALUACIÓ <i>Capacitat dels infants per reflexionar sobre el seu propi procés creatiu i avaluar-ne l'eficàcia i el resultat.</i> <i>Observar la seva capacitat per identificar els seus punts forts i àrees de millora, la capacitat per establir metes i estratègies pel seu desenvolupament personal i artístic</i>	Els infants mostren una falta de consciència sobre el procés d'aprenentatge durant les activitats d'Art Thinking, S'observa una manca d'autoreflexió en relació amb les seves habilitats artístiques. Mostren dificultats per avaluar el seu treball de manera crítica.	S'observa que alguns infants són capaços de reflexionar sobre el seu procés creatiu. Això no obstant, aquesta autoreflexió pot ser inconscient i poden tenir dificultats per identificar àrees específiques de millora	La proposta permet als infants autoreflexionar sobre el seu procés creatiu, fomentant així l'aprenentatge artístic a través de la retroalimentació per millorar continuament les seves creacions.

SELECCIÓ I ÚS DELS MATERIALS	Els infants mostren dificultats per seleccionar i utilitzar adequadament els materials que s'agrupen en les propostes. S'observa una falta de creativitat del seu ús, amb poques varietats de manipulació. Els materials no són els més adequats pels infants, i aquests poden tenir dificultats per comprendre les característiques i l'ús d'aquests.	Alguns dels materials es poden emprar de manera efectiva. S'observa que hi ha infants que són capaços d'experimentar amb diferents materials i la seva funció. Això no obstant, alguns infants poden necessitar orientació de l'adult per comprendre les característiques dels materials.	Els materials permeten oferir experiències artístiques del mètode. S'observa una creativitat en el seu ús, els infants innoven amb la seva aplicació i aconsegueixen efectes específics. S'entén la seva funcionalitat des d'un segon ús, oferint més d'una acció per un mateix material. Els infants adapten la seva selecció als seus interessos, assoleixen construir aprenentatges a través del joc amb els materials.
-------------------------------------	--	---	--

Nota: Taula d'avaluació i observació amb els ítems exposats i els nivells dels infants analitzats en cada una de les experiències d'Art Thinking portades a terme. La taula adjunta l'explicació dels tres nivells i dels ítems que s'han establert.

Font de la taula: pròpia elaboració d'acord amb els referents metodològics de l'Art Thinking de María Acaso & Clara Megías (2017)

7.2. ANNEX 2. RESULTATS DE LA TAULA

Taula 15. Resultats del nivell dels infants en la proposta 1

ÍTEMS. Proposta 1. Espai d'estampació d'objectes quotidians	NIVELL 1	NIVELL 2	NIVELL 3
PARTICIPACIÓ ACTIVA <i>Grau d'implicació dels infants en les activitats/espais</i>	2	10	7
AUTONOMIA I INICIATIVA <i>Capacitat dels infants per prendre decisions de manera autònoma i buscar solucions creatives als reptes proposats.</i>	0	4	15
CURIOSITAT I INVESTIGACIÓ <i>Capacitat d'interès i curiositat per explorar noves idees, materials i tècniques artístiques.</i>	2	6	11
FLEXIBILITAT MENTAL <i>Capacitat dels infants per adaptar-se a noves situacions, reptes i incerteses.</i>	0	10	9
REFLEXIÓ METACOGNITIVA <i>Capacitat dels infants per reflexionar sobre el mateix procés de pensament i aprenentatge artístic</i>	4	7	8
PENSAMENT CRÍTIC <i>Capacitat dels infants per reflexionar sobre el mateix treball artístic i el dels altres. Plantejar preguntes, fer connexions i justificar les seves decisions.</i>	3	5	11
APRENTATGE SIGNIFICATIU <i>Grau en què les experiències d'Art Thinking contribueixen al desenvolupament integral dels infants i la construcció de significats en relació amb els continguts i objectius d'aprenentatge. Capacitat per connectar les experiències amb altres àmbits del coneixement i l'aplicació de l'aprens en altres contextos</i>	1	3	15
EXPRESSIÓ EMOCIONAL <i>Capacitat dels infants per expressar les seves emocions i sentiments a través de l'art.</i>	1	13	5
AUTOREFLEXIÓ I AUTOAVALUACIÓ <i>Capacitat dels infants per reflexionar sobre el seu propi procés creatiu i avaluar-ne l'eficàcia i el resultat. Observar la seva capacitat per identificar els seus punts forts i àrees de millora, la capacitat per establir metes i estratègies pel seu desenvolupament personal i artístic</i>	7	8	4
SELECCIÓ I ÚS DELS MATERIALS <i>Capacitat dels infants per seleccionar i utilitzar de manera adequada els materials i les eines disponibles per expressar les seves idees i realitzar creacions artístiques. Capacitat per triar els materials en funció de les seves necessitats i preferències Creativitat en l'ús dels materials per experimentar i explorar diferents textures, formes, colors i moviments. Capacitat per entendre les característiques dels materials i utilitzar-los de manera segura i responsable</i>	0	5	14

Nota: En la taula s'especificuen el nombre d'infants que estan en cada un dels tres nivells en l'espai d'estampació d'objectes. A partir d'aquests resultats s'han establert els gràfics del treball.

Taula 16. Resultats del nivell dels infants en la proposta 2

ÍTEMS. Proposta 2. Espai d'experimentació amb sorra	NIVELL 1	NIVELL 2	NIVELL 3
PARTICIPACIÓ ACTIVA <i>Grau d'implicació dels infants en les activitats/espais</i>	0	3	16
AUTONOMIA I INICIATIVA <i>Capacitat dels infants per prendre decisions de manera autònoma i buscar solucions creatives als reptes proposats.</i>	0	0	19
CURIOSITAT I INVESTIGACIÓ <i>Capacitat d'interès i curiositat per explorar noves idees, materials i tècniques artístiques.</i>	0	8	11
FLEXIBILITAT MENTAL <i>Capacitat dels infants per adaptar-se a noves situacions, reptes i incerteses.</i>	0	2	17
REFLEXIÓ METACOGNITIVA <i>Capacitat dels infants per reflexionar sobre el mateix procés de pensament i aprenentatge artístic</i>	5	8	6
PENSAMENT CRÍTIC <i>Capacitat dels infants per reflexionar sobre el mateix treball artístic i el dels altres. Plantejar preguntes, fer connexions i justificar les seves decisions.</i>	2	9	8
APRENTATGE SIGNIFICATIU <i>Grau en què les experiències d'Art Thinking contribueixen al desenvolupament integral dels infants i la construcció de significats en relació amb els continguts i objectius d'aprenentatge. Capacitat per connectar les experiències amb altres àmbits del coneixement i l'aplicació de l'après en altres contextos</i>	1	5	13
EXPRESSIÓ EMOCIONAL <i>Capacitat dels infants per expressar les seves emocions i sentiments a través de l'art.</i>	0	12	7
AUTOREFLEXIÓ I AUTOAVALUACIÓ <i>Capacitat dels infants per reflexionar sobre el seu propi procés creatiu i avaluar-ne l'eficàcia i el resultat. Observar la seva capacitat per identificar els seus punts forts i àrees de millora, la capacitat per establir metes i estratègies pel seu desenvolupament personal i artístic</i>	3	7	9
SELECCIÓ I ÚS DELS MATERIALS <i>Capacitat dels infants per seleccionar i utilitzar de manera adequada els materials i les eines disponibles per expressar les seves idees i realitzar creacions artístiques. Capacitat per triar els materials en funció de les seves necessitats i preferències Creativitat en l'ús dels materials per experimentar i explorar diferents textures, formes, colors i moviments. Capacitat per entendre les característiques dels materials i utilitzar-los de manera segura i responsable</i>	0	3	16

Nota: En la taula s'especifiquen el nombre d'infants que estan en cada un dels tres nivells en l'espai d'experimentació amb sorra i elements naturals. A partir d'aquests resultats s'han establert els gràfics del treball.

Taula 17. Resultats del nivell dels infants en la proposta 3

ÍTEMS. Proposta 3. Espai de representació de dues obres de Kandinski	NIVELL 1	NIVELL 2	NIVELL 3
PARTICIPACIÓ ACTIVA <i>Grau d'implicació dels infants en les activitats/espais</i>	9	5	5
AUTONOMIA I INICIATIVA <i>Capacitat dels infants per prendre decisions de manera autònoma i buscar solucions creatives als reptes proposats.</i>	6	6	7
CURIOSITAT I INVESTIGACIÓ <i>Capacitat d'interès i curiositat per explorar noves idees, materials i tècniques artístiques.</i>	8	9	2
FLEXIBILITAT MENTAL <i>Capacitat dels infants per adaptar-se a noves situacions, reptes i incerteses.</i>	0	12	7
REFLEXIÓ METACOGNITIVA <i>Capacitat dels infants per reflexionar sobre el mateix procés de pensament i aprenentatge artístic</i>	7	8	4
PENSAMENT CRÍTIC <i>Capacitat dels infants per reflexionar sobre el mateix treball artístic i el dels altres. Plantejar preguntes, fer connexions i justificar les seves decisions.</i>	3	6	11
APRENENTATGE SIGNIFICATIU <i>Grau en què les experiències d'Art Thinking contribueixen al desenvolupament integral dels infants i la construcció de significats en relació amb els continguts i objectius d'aprenentatge. Capacitat per connectar les experiències amb altres àmbits del coneixement i l'aplicació de l'après en altres contextos</i>	2	9	8
EXPRESSIÓ EMOCIONAL <i>Capacitat dels infants per expressar les seves emocions i sentiments a través de l'art.</i>	8	4	7
AUTOREFLEXIÓ I AUTOAVALUACIÓ <i>Capacitat dels infants per reflexionar sobre el seu propi procés creatiu i avaluar-ne l'eficàcia i el resultat. Observar la seva capacitat per identificar els seus punts forts i àrees de millora, la capacitat per establir metes i estratègies pel seu desenvolupament personal i artístic</i>	5	8	6
SELECCIÓ I ÚS DELS MATERIALS <i>Capacitat dels infants per seleccionar i utilitzar de manera adequada els materials i les eines disponibles per expressar les seves idees i realitzar creacions artístiques. Capacitat per triar els materials en funció de les seves necessitats i preferències Creativitat en l'ús dels materials per experimentar i explorar diferents textures, formes, colors i moviments. Capacitat per entendre les característiques dels materials i utilitzar-los de manera segura i responsable</i>	2	3	14

Nota: En la taula s'especifiquen el nombre d'infants que estan en cada un dels tres nivells en l'espai de representació de dues obres de Kandinski. A partir d'aquests resultats s'han establert els gràfics del treball.

Taula 18. Resultats del nivell dels infants en la proposta 4

ÍTEMS. Proposta 4. Espai de pigmentació d'aliments	NIVELL 1	NIVELL 2	NIVELL 3
PARTICIPACIÓ ACTIVA <i>Grau d'implicació dels infants en les activitats/espais</i>	0	5	14
AUTONOMIA I INICIATIVA <i>Capacitat dels infants per prendre decisions de manera autònoma i buscar solucions creatives als reptes proposats.</i>	0	8	11
CURIOSITAT I INVESTIGACIÓ <i>Capacitat d'interès i curiositat per explorar noves idees, materials i tècniques artístiques.</i>	0	4	15
FLEXIBILITAT MENTAL <i>Capacitat dels infants per adaptar-se a noves situacions, reptes i incerteses.</i>	2	4	13
REFLEXIÓ METACOGNITIVA <i>Capacitat dels infants per reflexionar sobre el mateix procés de pensament i aprenentatge artístic</i>	5	3	11
PENSAMENT CRÍTIC <i>Capacitat dels infants per reflexionar sobre el mateix treball artístic i el dels altres. Plantejar preguntes, fer connexions i justificar les seves decisions.</i>	0	9	10
APRENTATGE SIGNIFICATIU <i>Grau en què les experiències d'Art Thinking contribueixen al desenvolupament integral dels infants i la construcció de significats en relació amb els continguts i objectius d'aprenentatge. Capacitat per connectar les experiències amb altres àmbits del coneixement i l'aplicació de l'aprens en altres contextos</i>	3	9	7
EXPRESSIÓ EMOCIONAL <i>Capacitat dels infants per expressar les seves emocions i sentiments a través de l'art.</i>	0	14	5
AUTOREFLEXIÓ I AUTOAVALUACIÓ <i>Capacitat dels infants per reflexionar sobre el seu propi procés creatiu i avaluar-ne l'eficàcia i el resultat. Observar la seva capacitat per identificar els seus punts forts i àrees de millora, la capacitat per establir metes i estratègies pel seu desenvolupament personal i artístic</i>	2	7	10
SELECCIÓ I ÚS DELS MATERIALS <i>Capacitat dels infants per seleccionar i utilitzar de manera adequada els materials i les eines disponibles per expressar les seves idees i realitzar creacions artístiques. Capacitat per triar els materials en funció de les seves necessitats i preferències Creativitat en l'ús dels materials per experimentar i explorar diferents textures, formes, colors i moviments. Capacitat per entendre les característiques dels materials i utilitzar-los de manera segura i responsable</i>	0	2	17

Nota: En la taula s'especifiquen el nombre d'infants que estan en cada un dels tres nivells en l'espai de pigmentació d'aliments. A partir d'aquests resultats s'han establert els gràfics del treball.

Taula 19. Resultats del nivell dels infants en la proposta 5

ÍTEMS. Proposta 5. Sessió psicomotricitat	NIVELL 1	NIVELL 2	NIVELL 3
PARTICIPACIÓ ACTIVA <i>Grau d'implicació dels infants en les activitats/espais</i>	0	2	17
AUTONOMIA I INICIATIVA <i>Capacitat dels infants per prendre decisions de manera autònoma i buscar solucions creatives als reptes proposats.</i>	0	3	16
CURIOSITAT I INVESTIGACIÓ <i>Capacitat d'interès i curiositat per explorar noves idees, materials i tècniques artístiques.</i>	0	1	18
FLEXIBILITAT MENTAL <i>Capacitat dels infants per adaptar-se a noves situacions, reptes i incerteses.</i>	0	5	14
REFLEXIÓ METACOGNITIVA <i>Capacitat dels infants per reflexionar sobre el mateix procés de pensament i aprenentatge artístic</i>	7	8	4
PENSAMENT CRÍTIC <i>Capacitat dels infants per reflexionar sobre el mateix treball artístic i el dels altres. Plantejar preguntes, fer connexions i justificar les seves decisions.</i>	3	6	10
APRENENTATGE SIGNIFICATIU <i>Grau en què les experiències d'Art Thinking contribueixen al desenvolupament integral dels infants i la construcció de significats en relació amb els continguts i objectius d'aprenentatge. Capacitat per connectar les experiències amb altres àmbits del coneixement i l'aplicació de l'après en altres contextos</i>	1	7	11
EXPRESSIÓ EMOCIONAL <i>Capacitat dels infants per expressar les seves emocions i sentiments a través de l'art.</i>	0	3	16
AUTOREFLEXIÓ I AUTOAVALUACIÓ <i>Capacitat dels infants per reflexionar sobre el seu propi procés creatiu i avaluar-ne l'eficàcia i el resultat. Observar la seva capacitat per identificar els seus punts forts i àrees de millora, la capacitat per establir metes i estratègies pel seu desenvolupament personal i artístic</i>	3	5	12
SELECCIÓ I ÚS DELS MATERIALS <i>Capacitat dels infants per seleccionar i utilitzar de manera adequada els materials i les eines disponibles per expressar les seves idees i realitzar creacions artístiques. Capacitat per triar els materials en funció de les seves necessitats i preferències Creativitat en l'ús dels materials per experimentar i explorar diferents textures, formes, colors i moviments. Capacitat per entendre les característiques dels materials i utilitzar-los de manera segura i responsable</i>	0	1	18

Nota: En la taula s'especifiquen el nombre d'infants que estan en cada un dels tres nivells en la sessió de psicomotricitat. A partir d'aquests resultats s'han establert els gràfics del treball.

7.3. ANNEX 3. CONSENTIMENT DE L'ESTUDI

CONSENTIMENT INFORMAT PER A LA PARTICIPACIÓ EN EL TREBALL FINAL DE GRAU

Identificació

Benvingudes famílies, soc la Laia Garcia Vila, estudiant de pràctiques de 4t de Mestre d'Educació Infantil a la Universitat de Girona.

Durant el mes d'abril hauré de portar a terme el Treball Final de Grau, un estudi que es farà a l'aula dels Grangers i Grangeres (El A). Es programaran un seguit de propostes per investigar el tema escollit: Com crear una proposta educativa basada en l'*Art Thinking* a educació infantil.

Descripció de la recerca

L'*Art Thinking* és un mètode que permet ensenyar a través de l'art propostes participatives i creatives per desenvolupar el pensament divergent, el treball cooperatiu, l'esperit crític, la imaginació i l'experimentació. Mitjançant l'art podem aplicar l'aprenentatge interdisciplinari que beneficia la creativitat, la confiança, la resolució de reptes i l'autoexpressió dels infants.

Els objectius de la recerca són: investigar els beneficis de l'*Art Thinking*, adaptar el mètode en els espais d'aprenentatge, descobrir noves eines i habilitats artístiques, fomentar el pensament crític i la resolució de reptes a través de l'art.

En l'estudi s'empraran tècniques d'observació participant per la recollida de dades i recerca.

Compromisos de la investigadora

Les fotos i les dades obtingudes a partir de les tècniques de recerca emprades **es tractaran exclusivament per l'elaboració del Treball de Final de Grau i apareixeran de forma anònima en el document** que pot ser publicat a [DUGiDocs](#) (repositori digital de la Universitat de Girona) o en altres cercadors d'articles acadèmics.

Autorització

Jo _____ amb DNI/NIE/Passaport,
_____ com a pare, mare o tutor/a legal de l'alumne/a,
_____, autoritzo:

Que l'alumne pugui **participar** en les activitats de la recerca (espais d'aprenentatge d'Art Thinking, una sessió de música, psicomotricitat i proposta exterior enfocades en l'art).

SÍ

NO

Que la **imatge** de l'alumne i els seus treballs, de manera que no se'l pugui identificar (sense mostrar la cara ni el seu nom), pugui aparèixer en el treball escrit i a la presentació oral del Treball de Grau de l'estudiant en pràctiques.

SÍ

NO

Lloc i data

Signatura del pare, mare o tutor/a legal de l'alumne/a

Agraeixo per endavant la seva implicació i resto a la seva disposició per aclarir qualsevol qüestió.

Atentament,

Laia Garcia Vila